

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.
DEPARTAMENTO DE LINGUA E LITERATURA CASTELÁ.

CEIP PONTE CARREIRA. Curso 2021-2022

ÍNDICE

1. CONTEXTUALIZACIÓN E INTRODUCCIÓN

- 1.1 CARACTERÍSTICAS DO CENTRO
- 1.2 PROFESORADO E ÁMBITO DOCENTE NO DEPARTAMENTO
- 1.3 INTRODUCCIÓN E VALOR NA MATERIA DENTRO DO MARCO NORMATIVO

2. PROGRAMACIÓN DO PROCESO DIDÁCTICO

- 2.1 OBXECTIVOS XERAIS
- 2.2 CONTRIBUCIÓN Á CONCRECIÓN DAS COMPETENCIAS CLAVE
- 2.3 METODOLOXÍA DIDÁCTICA
 - 2.3.1 Aspectos metodolóxicos-didácticos de carácter xeral
 - 2.3.2 Concreción metodolóxica da materia
- 2.4 TEMPORALIZACIÓN
- 2.5 PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN DA APRENDIZAXE
 - 2.5.1 Procesos de avaliación
 - 2.5.2 Instrumentos de avaliación
 - 2.5.3 Criterios de cualificación
 - 2.5.4 Seguimento, recuperación e avaliación da materia pendiente en cursos anteriores
- 2.6 MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS
- 2.7 MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE
 - 2.7.1 Agrupamentos flexibles en 1º e 2ºESO en Lingua Castelá
 - 2.7.2 Actividades de reforzón e ampliación
 - 2.7.3 Adaptacións curriculares significativas
 - 2.7.4 Programas de recuperación
 - 2.7.5 Programas específicos personalizados para o alumnado repetidor
- 2.8 ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES
- 2.9 ACCIÓNS DE EDUCACUÓNEN VALORES E DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA
 - 2.9.1 Educación en valores
 - 2.9.2 Contribución ao plan de convivencia

- 2.10 ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC
- 2.11 INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE
- 2.12 MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

3. PROGRAMACIÓNS ESPECÍFICAS: TÁBOAS COS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE.

- 3.1 PRIMEIRO DE ESO
- 3.2 SEGUNDO DE ESO
- 3.3 TERCEIRO DE ESO
- 3.4 CUARTO DE ESO

4. MÍNIMOS ESIXIBLES

- 4.1 MÍNIMOS ESIXIBLES PARA 1º DE ESO
- 4.2 MÍNIMOS ESIXIBLES PARA 2º DE ESO
- 4.3 MÍNIMOS ESIXIBLES PARA 3º DE ESO
- 4.4 MÍNIMOS ESIXIBLES PARA 4º ESO

ANEXO 1. ADAPTACIÓN DA PROGRAMACIÓN AO CONTEXTO DA COVID 19

1. CONTEXTUALIZACIÓN E INTRODUCCIÓN

1.1 CARACTERÍSTICAS DO CENTRO

O CPI Ponte Carreira, é un centro escolar que se atopa no concello de Frades, na provincia da Coruña. É un Centro Público Integrado ubicado no medio rural, próximo a cidades importantes (Santiago, A Coruña) pero instalado aínda en formas de vida tradicionais cos procesos de socialización que lle son propios, aínda que tamén en crise.

O Centro divídese en dous edificios, e ofrece, como oferta educativa, Infantil, Primaria e Secundaria. Os dous primeiros comparten espazo e Secundaria ten edificio propio.

A economía das familias vén determinada pola polarización que supón a cercanía de Compostela; explotacións gandeiras, agrícolas e forestais serían os principios puntais. Podemos falar dun nivel económico-social medio. A escasa vida cultural, en certa maneira favorecida pola dispersión xeográfica, céntrase en gran medida na presenza do centro escolar e nas aportacións do concello a través dos centros socio-culturais.

1.2 PROFESORADO E ÁMBITO DOCENTE NO DEPARTAMENTO

O Departamento de Lingua Castelá e Literatura é unipersoal. A profesora e xefa do departamento é Margarita de Azevedo Pinto e é a encargada da impartición da materia nos 4 cursos da ESO.

1.3 INTRODUCCIÓN E VALOR DA MATERIA DENTRO DO MARCO NORMATIVO

Esta programación elabórase de acordo co establecido no artigo 9 da ORDEN de 19 de mayo de 2021 por la que se aprueba el calendario escolar para el curso 2021/22 en los centros docentes sostenidos con fondos públicos en la Comunidad Autónoma de Galicia (DOG 04/06/2021).

E o establecido na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, modificada pola Lei orgánica 3/2020, do 29 de decembro, regula en toda a súa extensión o sistema educativo, tendo como un dos principios fundamentais a equidade que garanta unha igualdade efectiva de oportunidades para todo o alumnado, que proporcione unha educación inclusiva tratando de conseguir que alcancen o máximo desenvolvemento posible das súas capacidades, individuais e sociais, intelectuais, culturais e emocionais, para o que necesitan recibir unha educación de calidade adaptada ás súas necesidades. O currículo na Comunidade Autónoma de Galicia para a etapa educativa de educación secundaria obrigatoria está establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Nesta lexislación o papel heurístico das linguas constitúe un reto para o sistema educativo, pois son instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. E as linguas achégannos ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais.

A lingua apréndese non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións, afectos e aventuras, sobre o mundo, como medio das relacións interpersoais e recoñecemento da alteridade, motor do noso pensamento e das nosas reflexións, e porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, a formación lingüística no contexto escolar é un instrumento para a equidade, xa que debe facilitar os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo e na vida profesional e social, nomeadamente en contextos formais e educativos, ademais de sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas, e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas propician.

O Consello de Europa, a través de sucesivos proxectos, está comprometido nunha política lingüística dirixida a protexer e desenvolver a herdanza lingüística e a diversidade cultural de Europa como fonte de enriquecemento mutuo, así como a facilitar a mobilidade persoal dos seus cidadáns e das súas cidadás, e o intercambio de ideas.

O Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCER), publicado en 2001, é un documento de particular transcendencia, non só como ferramenta práctica para propiciar a reflexión sobre o ensino das linguas e a transparencia de cursos, programas e titulacións entre os estados e dentro deles, senón tamén polo recoñecemento da competencia plurilingüe e intercultural, que transcende o concepto de multilingüismo, no seu día piar dos enfoques das políticas lingüísticas máis abertas ao recoñecemento da diversidade.

Hoxe, o MCER constitúe unha referencia para proxectos e documentos clave do Consello de Europa, como a "Guía para a elaboración e posta en marcha de currículos para unha educación plurilingüe e intercultural" (2010), na que se desenvolve a noción de plurilingüismo como eixe dun enfoque centrado na rede de relacións entre distintas linguas e culturas. Nesta mesma liña, enmárcanse o informe do Foro Intergobernamental Europeo "O dereito dos estudantes á calidade e á equidade en educación.

O papel das competencias lingüísticas e interculturais", mantido en Xenebra en novembro 2010, e a Conferencia intergubernamental "Calidade e inclusión en educación: o papel único das linguas", mantida en Estrasburgo en setembro de 2013. En ambos os foros europeos, recoñécese a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A educación plurilingüe e intercultural considera, con carácter xeral, a aprendizaxe de todas as linguas e culturas e, de maneira específica, os enfoques plurais transversais e integradores no seu ensino e na súa aprendizaxe. A súa finalidade é retirar barreiras artificiais entre as linguas, encerradas tradicionalmente nos sistemas escolares en compartimentos estancos, e promover o uso integral do repertorio lingüístico, discursivo, estratéxico e intercultural que posúe o alumnado e que vai adquirindo ao longo das súas diversas experiencias lingüísticas dentro e fóra do ámbito educativo. Xa que logo, o/a aprendiz plurilingüe realizará transferencias de coñecementos e experiencias lingüísticas adquiridos nunha lingua para abordar tarefas de comunicación, creación e aprendizaxe noutra lingua diferente. Esta capacidade de transferencia non só permite descubrir as regularidades dunha lingua total ou parcialmente descoñecida e relacionalas, desde o punto de vista teórico, coas regularidades observadas noutras linguas que coñece, ou identificar termos emparentados en todas as linguas, senón que, ademais, promove a tolerancia perante palabras descoñecidas, nomeadamente importante nos contextos de comprensión que necesitan a fluidez, como son a lectura extensiva e a comprensión de textos orais sen posibilidade de verificación do entendido.

A competencia plurilingüe facilitará, daquela, a inferencia de significados e o desenvolvemento de competencias heurísticas eficaces para identificar os elementos esenciais e secundarios nun texto descoñecido.

Pola súa banda, mediante o diálogo intercultural pónense en xogo dispositivos de relación social esenciais, como son o recoñecemento do outro como lexítimo, o reforzamento da identidade propia no recoñecemento da identidade das demais persoas, a aceptación da diversidade persoal, social e cultural, e o respecto dos dereitos fundamentais.

No contexto escolar, a aprendizaxe das linguas está dirixida ao logro de obxectivos similares, aínda que con diferentes niveis de dominio. Por iso, un estudo integrado de todas as linguas posibilita, por unha banda, que os contidos, os procesos e as estratexias que se traballan nunha lingua sexan igualmente utilizados nas actividades lingüísticas de comprensión e produción nas demais e, por outra, que se poida focalizar, no proceso de ensino e aprendizaxe, nos elementos diferenciadores e en todos aqueles aspectos que teñen incidencia directa na capacidade de comunicarse adecuadamente. Así, o coñecemento morfolóxico ou léxico dunha lingua pode axudar á comprensión noutra lingua; as estratexias de comprensión de lectura desenvolvidas nunha lingua poden ser transferidas para a lectura noutros idiomas; o coñecemento da estrutura dos textos descritivos permitirá producilos en calquera lingua; e o coñecemento das normas que ordenan as relacións entre xeracións, sexos, clases e grupos sociais nunha lingua, informa e sensibiliza sobre a necesidade de coñecer e respectar as normas que rexen a dimensión social do uso da lingua noutra comunidade lingüística.

Por outra banda, o tratamento integrado das linguas debe considerar o punto de partida diferente de cada unha delas. Xa que logo, non se pode esquecer a situación de minorización da lingua galega, que cómpre atender e dinamizar adecuadamente. Con esa finalidade, é preciso favorecer o uso e a aprendizaxe desta lingua de xeito que se impulse a súa normalización e se venzan as dificultades da súa menor presenza e repercusión social, motivadas en moitos casos por prexuízos que é necesario desmontar e superar. O alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, o que implica a utilización adecuada e eficaz das dúas linguas nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe e plural na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo do alumnado nas linguas que adquira ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilice. E que os faga conscientes da riqueza que supón ser unha persoa plurilingüe para o desenvolvemento cognitivo e social, e o éxito escolar. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender nas aulas.

No caso das áreas de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, os currículos presentan contidos similares en gran medida, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren un tratamento e un traballo específicos, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben seren abordados de maneira parella, ben seren presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas, e utilizar a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado.

Por tanto, o profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de Lingua Castelá e Literatura e de Lingua Galega e Literatura, en cada curso de ambas as etapas, deberá organizar o seu labor nun currículo integrado, que transcenda as linguas nas que un aprendiz sexa capaz de comunicarse. Isto supón recoñecer a existencia dunha competencia global para a comunicación lingüística e implica non só evitar a repetición de contidos nos aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos; senón tamén, e especialmente, priorizar a realización de actividades comunicativas de produción e comprensión de textos orais e escritos, pois destas depende o desenvolvemento da competencia xeral en comunicación lingüística.

Ademais, nos centros docentes teñen presenza linguas estranxeiras que tamén se abordan na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas

compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de linguas estranxeiras, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e ambientais.

Igualmente presentes nas aulas están as linguas clásicas, o latín e o grego, cuxo estudo a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día. Xa que logo, é esencial a incorporación das linguas clásicas ao currículo integrado das linguas, para reforzar a reflexión lingüística do noso alumnado e fortalecer o seu acceso á cultura literaria.

Resulta obvio que, para a posta en práctica destes currículos integrados e o logro dos obxectivos plurilingües e interculturais que se perseguen, o profesorado é un elemento determinante, xa que deberá potenciar unha metodoloxía adecuada para levar a cabo enfoques comunicativos e proxectos plurais e transversais, promover a reflexión metacomunicativa e metalingüística e o contraste entre linguas, ou asegurar accións coordinadas entre os departamentos lingüísticos para decidir, entre outros, desde que lingua abordar o estudo dos xéneros discursivos ou as estratexias e os procesos cognitivos que están na base das actividades lingüísticas. Todo isto coa finalidade de construír en cada centro docente a coherencia pedagóxica no ensino das linguas.

As materias cuxos currículos se desenvolven ao abeiro desta introdución, as linguas, teñen como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria. Así, achegan as ferramentas e os coñecementos necesarios para desenvolverse satisfactoria e eficazmente en calquera situación de comunicación da vida privada, social e profesional. Eses coñecementos, que articulan os procesos de comprensión e expresión oral por unha banda, e de comprensión e expresión escrita por outra, constitúen instrumentos esenciais para a aprendizaxe no ámbito educativo e, posteriormente, ao longo da vida.

A reflexión literaria, presente nun bloque de contidos nas linguas ambientais, o galego e o castelán, e nas linguas clásicas, a través da lectura, mediante a comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa dos/das estudantes, dálles acceso á memoria, á creatividade, á imaxinación, á descuberta das outras persoas, ao coñecemento doutras épocas e culturas, e enfróntaos/as a situacións, sentimentos e emocións nunca experimentados, que enriquecen a súa visión do mundo e favorecen o coñecemento deles/as mesmos/as.

En definitiva, estas materias lingüísticas perseguen o obxectivo último de contribuír á formación de cidadáns e cidadás cunha competencia comunicativa que lles permita interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida. Isto esixe unha reflexión sobre os mecanismos de usos orais e escritos da súa propia lingua, e das outras linguas que estudan e coñecen, e a capacidade de interpretar e valorar o mundo, de formar as súas opinións, propias, claras e fundamentadas, e de gozar, a través da lectura crítica de obras literarias.

A materia de Lingua Castelá e Literatura ten como obxectivo o desenvolvemento da **competencia comunicativa** do alumnado, entendida en todas as súas vertentes: pragmática, lingüística, sociolingüística e literaria.

A estruturación do pensamento do ser humano faise a través da linguaxe; de aí que esta capacidade de comprender e de expresarse sexa o mellor e o máis eficaz instrumento de aprendizaxe.

Co bloque de "**Comunicación oral: escoitar e falar**" procúrase que os alumnos e as alumnas vaian adquirindo as habilidades necesarias para comunicar con precisión as súas propias ideas, realizar discursos cada vez máis elaborados de acordo cunha situación comunicativa, e escoitar activamente interpretando de xeito correcto as ideas dos demais.

O bloque de "**Comunicación escrita: ler e escribir**" persegue que o alumnado sexa capaz de entender e producir textos de distinto grao de complexidade e de xéneros diversos, en distintos soportes e formatos. Comprender un texto implica activar unha serie de estratexias de lectura. Así mesmo, a escritura implica un procedemento estruturado en tres partes: planificación, redacción a partir de borradores de escritura e revisión destes antes de redactar o texto definitivo.

O bloque de "**Coñecemento da lingua**" responde á necesidade de reflexión sobre os mecanismos lingüísticos que regulan a comunicación, e afástase da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como un fin en si mesmos para devolverlles a súa funcionalidade orixinal: servir de base para o uso correcto da lingua.

O bloque de "**Educación literaria**" asume o obxectivo de facer dos/das escolares lectores/as cultos/as e competentes, implicados/as nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. É un marco conceptual que alterna a lectura, a comprensión e a interpretación de obras

literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madureza cognitiva coa de textos literarios e obras completas representativas da literatura en español.

2. PROGRAMACIÓN DO PROCESO DIDÁCTICO.

2.1 OBXECTIVOS XERAIS

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e as alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes; coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais; practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos; exercitarse no diálogo afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo, os comportamentos sexistas e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, adquirir novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua

castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural, coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e sociedade galega ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e mellora.
- n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e mellora e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara o exercicio deste dereito.
- o) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.2 CONTRIBUCIÓN Á CONCRECIÓN DAS COMPETENCIAS CLAVES

A área de Lingua Castelá e Literatura contribúe dun xeito decisivo ao desenvolvemento de todos os aspectos que conforman a competencia en comunicación lingüística. Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta. Ademais de ser a vía de coñecemento e contacto coa diversidade cultural.

A lingua é unha das ferramentas fundamentais que vai utilizar o alumnado para relacionarse na sociedade, para adquirir novos coñecementos e entender a realidade, para analizar criticamente a información, para xerar e difundir ideas ou opinións e mais para expresar a súa afectividade e regular as emocións.

As habilidades e estratexias para o uso dunha lingua determinada (escoitar, expoñer, dialogar, ler, escribir, comprender, saber comunicar) e a capacidade para tomar a lingua como obxecto de observación son capacidades que se transfiren e aplican á aprendizaxe doutras linguas, o cal contribúe á súa vez a acrecentar a competencia sobre o uso da linguaxe en xeral.

En Galiza, recollendo as normas do *Estatuto de Autonomía*, todos estes elementos que configuran a competencia lingüística estarán referidos ás dúas linguas oficiais: o galego, como lingua propia de Galiza, e o castelán, así como, polo menos, a unha lingua estranxeira.

Dado que a área de lingua e literatura se orienta á adquisición de destrezas que permitan o uso pleno da lingua nun amplo abano de contextos, é evidente que constitúe o ámbito privilexiado para o progreso da competencia en comunicación lingüística (CCL) en toda a súa extensión. Debemos ter especialmente presente a relevancia do desenvolvemento da comprensión lectora. A lectura aparece integrada como habilidade básica desta competencia, mais tamén se lle recoñece o valor instrumental imprescindible para a consecución das restantes competencias e, en xeral, de calquera das actividades que garden relación non só coa educación, senón co desenvolvemento vital persoal

Ademais de contribuír dun xeito decisivo ao desenvolvemento da competencia comunicativa, a área de Lingua e Literatura Castelá garda unha relación moi estreita coas outras competencias básicas:

Competencia para aprender a aprender (CAA). O acceso ao saber e á construción de coñecementos mediante a linguaxe relaciónase directamente con esta competencia, que se debe desenvolver a través dunha actitude de curiosidade, interese e creatividade cara ao propio proceso de aprendizaxe. A Lingua Castelá e Literatura favorece a estruturación do pensamento e a adquisición de estratexias e estruturas de aprendizaxe que se poden extrapolar a outras áreas e contextos. Neste sentido traballaremos de forma prioritaria:

- A xestión dos recursos e motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- A cración de estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- A aplicación de estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico e emocional.
- Desenvolvemento de estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

Algunhas das actividades que na nosa materia facilitan as citadas estratexias son:

As lecturas comprensivas.

- ✓ Os debates e conversas reflexivas.
- ✓ A composición e síntesis, resumos, esquemas e mapas conceptuais que organicen ideas.

- ✓ A interpretación das información lingüísticas dos dicionarios.
- ✓ As exposicións e conclusións sobre tarefas académicas.
- ✓ A autocorrección, autoavaliación e coavaliación das actividades.
- ✓ Potenciación da motivación e da confianza.

Tamén contribuirá decisivamente a valoración da lectura e a escrita como fontes de enriquecemento propio así como a potenciación da motivación e da confianza.

No desenvolvemento práctico do currículo da materia prestarase especial atención á asunción do erro como parte do proceso de aprendizaxe, así como á necesidade de desenvolver a capacidade de autocorrección (oral e escrita) como unha maneira de aprender.

Competencia para o sentido da iniciativa e o espírito emprendedor (CSIEE). A adquisición de habilidades lingüísticas contribúe a progresar nesta competencia e na regulación da propia actividade con progresiva autonomía, porque aprender a usar a lingua é tamén aprender a analizar e resolver problemas, trazar plans e tomar decisións. É así que faremos especial fincapé en que o alumnado:

- ◆ Optimice os recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- ◆ Asuma as responsabilidades encomendadas e dea conta delas.
- ◆ Sexa constante no traballo superando as dificultades.
- ◆ Axuste a necesidade de axuda en función das dificultades da tarefa.
- ◆ Xestione o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- ◆ Xere novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- ◆ Optimice o uso dos recursos materiais e persoais para a consecución dos obxectivos.
- ◆ Mostre iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

A autonomía e iniciativa persoal promóvense desde a materia de lingua e literatura co contacto activo e continuo con distintos espazos de comunicación. É así que algunhas das actividades que na nosa materia contribúen a desenvolver esta competencia son:

- ✓ As intervencións en situacións de comunicación reais ou simuladas.
- ✓ Os obradoiros de escrita.
- ✓ As las de obras literarias. A lectura de obras literarias que estimulen a imaxinación e fomenten a creatividade.
- ✓ Os traballos en grupo.
- ✓ A localización e selección de información.
- ✓ A investigación sobre temas.

- ✓ As postas en común.
- ✓ A orientación lectora.
- ✓ A participación en proxectos de dinamización lingüística.
- ✓ Fomento da autoestima lingüística.
- ✓ Actividades que motiven a cumprir obxectivos, etc.

Competencia dixital (CD). A nosa materia tamén contribúe a progresar nesta competencia posto que unha das súas metas é proporcionar coñecementos e destrezas para a busca e selección de información relevante, así como para a súa reutilización na elaboración de textos orais e escritos propios. Por outra banda, a diversidade de modalidades e soportes textuais ou informativos require hoxe dunha alfabetización máis complexa.

É así que a relación da competencia dixital coa lingua castelá e literatura ten dúas dimensións complementarias:

Dunha banda, cómpre aprender a utilizar unha serie de ferramentas que hoxe en día se presentan en soportes variados e que lles permitirán ás alumnas e ós alumnos mellorar as súas habilidades e obter información verba da área que nos ocupa, desde as máis estritamente lingüísticas (como dicionarios, correctores ortográficos...) ata as relacionadas coa materia dun xeito menos exclusivo (enciclopedias, xornais dixitais...), pasando por outras de corte literario (bibliotecas virtuais, catálogos de publicacións...).

Doutra banda, a lingua mesma é unha ferramenta que nos permite aos cidadáns e cidadás enfrontármolos á crecente cantidade de información de que se dispón, e por tanto con ela podemos e debemos seleccionar, analizar criticamente, organizar, relacionar e sintetizar esa información co fin de transformármola en coñecemento.

As seguintes actividades contribúen a desenvolver esta competencia para transformar a información en coñecemento:

- ✓ Uso de dicionarios dixitais.
- ✓ Uso de correctores ortográficos.
- ✓ Emprego de enciclopedias e bibliotecas virtuais.
- ✓ Acceso a xornais dixitais
- ✓ A produción de textos propios logo da selección, análise crítica, esquematización e síntese da información.
- ✓ Uso de soportes electrónicos para a presentación de traballos e para o desenvolvemento do Plan Lector, etc.

Competencias sociais e cívicas (CSC). Aprender lingua é aprender a comunicarse cos outros, a comprender o que estes transmiten e a aproximarse a outras realidades. Trátase, polo tanto, dun instrumento fundamental para a socialización e o respecto polas normas de convivencia.

Desde a materia de lingua castelá e literatura é obrigado facilitar, a través do traballo con diferentes tipos de textos e situacións de comunicación, a aproximación crítica á realidade, así como o coñecemento e exercicio dos valores democráticos e dos dereitos civís.

O traballo das destrezas dialóxicas prepara para compartir e respectar saberes e referencias culturais. Ademais, redunda na mellora da práctica de normas sociais de convivencia ou no emprego da negociación para chegar a acordos. Desde o uso da lingua para chegar a consensos, establecer e cumprir regras de funcionamento ata o seguimento das normas de comunicación, pódese adestrar na nosa materia esta competencia. Por outra parte, a contextualización da comunicación lingüística e literaria propias da área, así como a valoración da diversidade lingüística e a importancia da crítica textual, fan fundamental o traballo da CSC.

Algunhas das actividades que contribúen a desenvolver esta competencia son:

- ✓ A análise crítica dos usos discriminatorios da linguaxe mediante os cales se transmiten prexuizos e imaxes estereotipadas do mundo.
- ✓ Os comentarios críticos de distintos tipos de textos (especialmente os procedentes dos medios de comunicación)
- ✓ Actividades de adquisición de destrezas para comunicarse de forma eficaz.
- ✓ As conversas reflexivas e os debates.
- ✓ As intervencións en público.
- ✓ As charlas literarias, etc.

Competencia para a conciencia e as expresións culturais (CCEC). Disponse de competencia cultural e artística se se crean, comprenden, aprecian e valoran con criterio manifestacións estéticas. Nesta área isto concrétese sobre todo no ámbito literario, mais tamén no coñecemento e valoración da riqueza cultural que supón a diversidade lingüística e a expresividade popular da fala.

A expresión lingüística e o coñecemento cultural que se adquire a través da literatura facilitan desde a área o desenvolvemento desta competencia. A verbalización de emocións e sentimentos sobre as manifestacións literarias ou artísticas, as creacións propias e o coñecemento do acervo literario fan da nosa área un cauce idóneo para adestrar a competencia. Se ademais se relacionan as manifestacións literarias con outras manifestacións artísticas: pintura, música, cinema..., esta competencia sairá reforzada.

Algunhas das actividades previstas nesta programación que contribúen a desenvolver a CCEC son:

Lecturas dramatizadas.

Visión e análise de filmes ou documentais.

Lecturas de textos literarios na aula.

Lecturas individuais das obras literarias obrigatorias e voluntarias.

Identificación das relacións entre as manifestacións artísticas e as sociedades en que se insiren.

Análises da evolución das ideas estéticas e dos gustos e convencións.

Debates ou proxectos sobre diversidade cultural.

(A situación actual levanos a non poder saber a estas alturas se no presente curso serán posibles as visitas a museos, roteiros literarios ou asistencia a representacións teatrais)

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT). Aínda que esta competencia non ten peso na nosa materia, podemos contribuír a desenvolver de forma xeral varios aspectos desta competencia. As análises das estruturas morfolóxicas, sintácticas e textuais supoñen un adestramento do razoamento lóxico e a súa sistematización a aplicación dun método rigoroso. Por outro lado, a variada tipoloxía e temática dos textos posibilita a relación do ser humano coa realidade, o mundo científico e o contorno ambiental.

Ademais a lingua é imprescindible para explicar unha gráfica, para ler un mapa ou para entender as estatísticas que inzan os xornais. Algunhas das actividades que poden contribuír a desenvolver esta competencia son:

- ✓ Interpretar mapas
- ✓ Comentar gráficas
- ✓ Interpretar estatísticas
- ✓ Realizar estudos sociolingüísticos
- ✓ Calcular porcentaxes...

2.3. METODOLOXÍA DIDÁCTICA

2.3.1 Aspectos metodolóxico-didácticos de carácter xeral

O modelo didáctico que asumimos parte da *Teoría da Aprendizaxe Significativa* que está centrada basicamente arredor de dous principios psicopedagóxicos:

1. **A aprendizaxe** é un proceso de **construción do coñecemento** que o alumno/a realiza activamente guiado polo profesorado.
2. **As aprendizaxes** deben ser **significativas**; isto é, deben ter sentido para o alumnado, única maneira de que estea motivado para adquirilas.

A metodoloxía basearase no **modelo construtivista**. Segundo esta concepción, a acción educativa debe estar dirixida a facilitar o desenvolvemento, por parte do alumnado, de **aprendizaxes significativas**. Para que esta aprendizaxe se produza é preciso que os novos contidos, obxecto da aprendizaxe, se integren na estrutura cognoscitiva do alumno de xeito comprensivo e funcional, isto é, de maneira que eses novos contidos adquiren significado en relación cos contidos xa posuídos e con plena conciencia da súa aplicación en contextos diversos.

Para facilitar unha aprendizaxe significativa, en consecuencia co modelo didáctico exposto, a metodoloxía que empregaremos vai ter as seguintes características:

- Será **indutiva**, potenciadora do protagonismo do alumno, fuxindo o máis posible da clase maxistral.
- Estará **centrada no alumno/a**, que se autoformará interactuando cos compañeiros e compañeiras e co profesorado, que actuará como facilitador ou mediador das aprendizaxes.
- Potenciará **a creatividade e a orixinalidade** presentando propostas de traballo su-xestivas e adecuadas aos intereses do alumnado.
- Desenvolverá **a motivación intrínseca**, ou sexa, a atracción e o gusto pola tarefa en si. Se as tarefas que se ofrecen son útiles para outras aprendizaxes escolares e/ou para a vida do suxeito, créanse hábitos de traballo gratificantes. Aprender é motivador por si mesmo se os contidos teñen interese e sentido para os alumnado. Para que isto poida ocorrer debemos desenvolverlos sempre a partir dos seus coñecementos pre-vios e de situacións concretas e particulares que lles resulten significativas. A partir do coñecido, concreto e particular podemos chegar, impulsando o potencial de aprendizaxe de cada un, ata o máis descoñecido, xeral e abstracto.
- Os contidos terán unha **significativade lóxica** (coherente desde o punto de vista disciplinar) e tamén **psicolóxica** (coherente co nivel de madurez cognitiva do alumnado).
- O nivel das actividades de aprendizaxe estará entre o que xa sabe facer autonomamente o alumno/a e o que é quen de facer coa axuda do profesorado.
- Fomentará a **participación activa** nas clases. O ensino non debe ser un traspaso de información do profesorado ao alumnado, senón un proceso colaborativo de desenvolvemento persoal. O alumnado aprende do profesorado, pero tamén dos seus compañeiros e compañeiras, do conxunto de actividades que realizan entre si, etc.
- Fomentará o **traballo cooperativo**. En grupo os alumnado aprende non só a pensar, senón tamén a observar, escoitar, confrontar as opinións propias coas alleas, respectalas, e formular hipóteses nunha tarefa en equipo.

- Potenciará a memoria, pero sobre todo a **memoria comprensiva** que é capaz de actualizar, cando os necesitamos, os coñecementos aprendidos. Este tipo de memoria permite a transferencia das aprendizaxes a outros contextos.

2.3.2 Concrecións metodolóxicas na materia

O proceso de ensino-aprendizaxe para as linguas deberá integrarse na práctica da aula a través de actividades e situacións significativas para o alumnado, tanto procedementos, conceptos e actitudes como o traballo das capacidades básicas (escoitar comprensivamente e falar, ler e escribir), así como, en xeral, todos os **bloques de contidos** (escoitar e falar, ler e escribir, funcionamento da lingua, lingua e sociedade e literatura), cada un coa súa especificidade, pero sempre en articulación cos demais, pois a súa aprendizaxe constitúe un todo coherente no que os diferentes contidos se complementan.

O **ensino desta área**, así como a **secuenciación de contidos** en cada un dos bloques, parte do principio de que a aprendizaxe dunha lingua progresa en espiral, o que significa que a adquisición de novas habilidades debe ir paralela ó mantemento e á activación das dos cursos anteriores, pois sobre elas se asenta. Polo tanto, secuenciar contidos non implica en moitos casos facer unha selección dos que se dan en cada curso, senón indicar a atención e o grao maior ou menor de profundidade con que se han abordar. Do mesmo xeito, os criterios de avaliación dos distintos cursos só se distinguirán na autonomía que as alumnas e os alumnos deberán demostrar na asimilación e uso práctico dos contidos, en función da súa madurez e de que se trate de avaliar a adquisición de novas habilidades ou a activación das vellas.

Os principios metodolóxicos xerais expostos guiarán as pautas concretas de actuación por parte do profesorado, tanto no relativo á selección, secuenciación e enfoque das **actividades** como no referente ás modalidades de traballo e organizativas (**contextos de aprendizaxe**).

As actividades que propoñeremos deberán ter algunha ou varias das seguintes **características**:

- ➔ Ser globalizadoras e estar secuenciadas en función dos coñecementos.
- ➔ Estar relacionadas co contexto comunicativo no que se desenvolve o alumnado.
- ➔ Potenciar o emprego adecuado e eficaz da lingua castelá nun amplo repertorio de situacións comunicativas, propias de diferentes ámbitos, cun grao crecente de formalidade e complexidade.
- ➔ Deben sensibilizar cara a usos creativos e lúdicos das linguas.
- ➔ Deben estimular a competencia global para a comunicación lingüística e a transferencia de coñecementos entre as distintas linguas empregadas no centro.
- ➔ Deben atender á diversidade do alumnado.

- ➔ Deben promover a curiosidade a indagación e a experimentación (participación en proxectos novidosos, investigacións culturais, etc)
- ➔ Ser motivadoras para alumnado e profesorado.
- ➔ Deben potenciar a autoestima do alumnado.

As actividades, de deseño aberto e variada oferta, serán dos seguintes tipos:

TIPO DE ACTIVIDADE	FUNCIÓN	EXEMPLOS
De iniciación ou motivación	Serven para atraer a atención do alumnado sobre o tema ou traballo a desenvolver e centralo en función dos seus intereses ou do seu marco de referencia	Debates. <ul style="list-style-type: none"> • Provocar discrepancias. • Observación de imaxes, escoita ou lectura de textos que capten a atención do alumnado. • Presentación de problemas ou pregunta que induza á proposta de hipóteses. • Lanzamento de retos...
De enfoque	Proporcionan a base para experiencias ou para entrar no tema.	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura e comentario de textos. • Producción de textos. • Pescudas e busca de información... • Ver de imaxes, audiovisuais, modelos, representacións (gráficas, esquemas, mapas...), etc.. • Realización de actividades en Internet. • Participación en proxectos de dinamización lingüística e cultural • Excursións, visitas, saídas, asistencia a representacións teatrais... • Traballos de campo.
De ampliación	Mantéñen ao alumnado mentalmente activo, fomentan a motivación, promoven a asimilación e a consolidación de conceptos e proporcionan novas experiencias de aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none"> • Realización de exercicios • Producción de textos literarios. • Investigacións na rede. • Postas en común. • Discusións e debates. • Busca de respostas. • Avaliacións conxuntas. • Explicación do traballo aos demais. • Participación en proxectos interdepartamentais. • Participación en clubs de lectura
De síntese ou final	Resumen a secuencia de aprendizaxe e centran os conceptos importantes.	<ul style="list-style-type: none"> • Facer resúmenes, mapas conceptuais, esquemas, gráficos, ... • Coloquios e postas en común. • Elaboración de exposicións, traballos.. • Elaboración de comentarios de lecturas, artigos para a prensa escolar. • Participación en debates, concursos de debate con apoios TIC, blogs de comentarios de lecturas... • Presentación de conclusións orais ou escritas.

O traballo de aula organízase en **bloques temáticos** nas que se propoñerán actividades ao alumnado. Estas actividades, detalladas algunhas delas no apartado anterior, contextualizaranse de acordo cos obxectivos e contidos previstos e cos materiais e recursos didácticos dos que se dispón en cada momento, seguindo en xeral a secuencia lóxica: actividades de iniciación, de enfoque, de ampliación e de síntese.

As clases desenvolveranse, basicamente, de acordo coas seguintes pautas de traballo (individuais e/ou colectivas):

- O profesorado, para cada apartado temático, realizará actividades de avaliación inicial e/ou outras actividades de iniciación, para saber o que o alumnado coñece do tema e detectar ideas previas. Estas realizaranse en gran grupo, en pequenos grupos ou individualmente, de xeito flexible.
- Posteriormente introduciranse, de forma breve e sintética e coa axuda dun pequeno guión ou mapa conceptual, os principais contidos conceptuais, axudando ao alumnado a establecer conexións entre os novos conceptos e as ideas previas detectadas. Neste caso consideramos que é necesaria unha información ou comunicación directa que o profesorado aportará de maneira oral e/ou con materiais visuais de apoio, en gran grupo ou grupo expositivo (con todo o grupo-clase).
- A continuación realizaranse actividades de enfoque e de ampliación, empregándose distintos materiais didácticos: libro de texto, dicionarios de aula e outros materiais (fo-tocopias de textos, esquemas, mapas conceptuais, multimedia, encerado dixital, etc.), e coa colaboración do profesorado cando sexa necesario.
- Determinadas actividades de enfoque e ampliación (como postas en común, coloquios e debates, explicación do traballo aos demais, avaliacións conxuntas etc.) requirirán a organización da aula en grupos.
- As actividades de síntese, dependendo da súa natureza, poderán realizarse de xeito individual (no caso de resolución de cuestións clave, elaboración de traballos escritos, esquemas, resumos, gráficos ou mapas conceptuais, presentación de conclusións ou de comentarios de texto...) ou en pequenos grupos (postas en común, recapitulacións e contraste de ideas, presentación de conclusións en público,...), á marxe das posibles recapitulacións que de xeito "maxistral" faga o profesorado.

- Por último, favoreceremos que non exista unha separación entre os traballos de clase, e outros, como a participación en proxectos de dinamización lingüística, participación en clubs de lectura, etc. pois aínda que representan lugares e tempos diferentes, procuraremos que exista unha clara interrelación baseada nunha unidade dos contidos.

O traballo en pequenos grupos permitirá unha reflexión máis pausada, a elaboración de traballos compartidos e o intercambio e socialización dos saberes.

2.4. TEMPORALIZACIÓN

En xeral respectaremos a evolución e disposición do alumnado cara á materia de aprendizaxe, dándolle prioridade á motivación para aprender sobre calquera tipo de rixidez relacionada coa cantidade de contidos ou axuste temporal dos mesmos. Non obstante realizamos unha previsión temporal que aparece concretada en número de sesións que se empregarán para desenvolver cada un dos contidos de cada curso a través de cada bloque.

Esta temporalización (que aparece na táboa da programación específica de cada curso, por sesións adicadas a cada contido) é aproximada, de maneira que cada docente poderá combinar e/ou agrupar sesións en función das especificidades ou necesidades que presente cada grupo de alumnado e tamén en función da organización das actividades e/ou da metodoloxía empregada, segundo os tres bloques temáticos nos que se divide a materia.

Aproximadamente hai:

1º ESO (catro horas lectivas á semana):

1ª AVALIACIÓN (48 sesións) :

Clases de palabras: nome e adxetivo calificativo
 Funcións da linguaxe e elementos da comunicación
 Xénero narrativo: tipos de manifestacións literarias
 Textos narrativo
 Normas ortográficas

2ª AVALIACIÓN (42 sesións) :

Clases de palabras: verbo
 Xénero lírico: Poesía, recursos...
 Texto descritivo: características
 Esquemas/ Resumo

3ª AVALIACIÓN (46 sesións):

Clases de palabras: Determinantes, pronomes, Invariables.
 Xénero teatral: autores e características.
 Texto dialóxico.

Unha das catro horas adicarase ao estudo das normas ortográficas e á o coidado da lingua como expresión oral e escrita. Ao longo de todo o curso traballarase minuciosamente a comprensión escrita e oral, así como os distintos medios de comunicación como novos linguaxes .

2º ESO (tres horas lectivas á semana)

1ª AVALIACIÓN (35 sesións):

Funcións da linguaxe.
Clases de palabras (repaso)
Tipos de textos (narrativo, descritivo e dialóxico)
Xénero narrativo: Autores, Tipos e Características.

2ª AVALIACIÓN (30 sesións):

Texto expositivo (características)
Xénero lírico : Autores. Tipos e características.
Oración Simple: Sux. Pdo. CD, CI,CC e atributo.
Formación de palabras.

3ª AVALIACIÓN (30 sesións):

Texto argumentativo (características)
Xénero teatral:Orixes, autores, tipos e características
Oración Simple : Predicativo e Suplemento

Unha das tres horas adicarase ao estudo das normas ortográficas e á o coidado da lingua como expresión oral e escrita. Farase fincapé nos medios de comunicación como novos linguaxes e o estudo da comprensión escrita e oral.

3º ESO (tres horas lectivas á semana)

1ª AVALIACION (37 sesións):

Texto periodístico (noticia, editorial, artigo de opinión, columna)
Elementos da comunicación e funcións da linguaxe.
Conceptos: Lenguaxe, lingua, diglosia, dialecto, idiolecto...etc
Variedades da lingua, rexistros e xergas.
Oración simple: activa /pasiva; atributiva/ predicativa.

Funciones sintácticas: Sujeto/Predicado, Atributo/Predicativo.Literatura medieval

(**lirica medieval**: popular e culta; autores máis importantes- **narrativa medieval**: Cantares de gesta, Cantar de Mio Cid- **narrativa didáctica**: mester de clerecía, autores máis importantes)

2ª AVALIACION (30 sesións):

Texto argumentativo/ expositivo (características)

Literatura e linguaxe literario

Oración simple: CD, CI, Suplemento, CC tempo, lugar, modo..etc.Literatura

Renacentista: **poesía renacentista** (Garcilaso de la Vega, poesía ascética y mística, autores más importantes); **narrativa renacentista** (tipos de novelas, Lazarillo de Tormes); teatro.

3ª AVALIACION (30 sesións):

Formación de palabras: lexemas, morfemas derivativos, flexivos etc.

Relaciones semánticas: sinonimia, polisemia, homonimia...

Oracións compuestas coordinadas.

Formación de palabras.

Literatura Barroca-Quevedo, Góngora.

Ao longo do curso, a expresión- comprensión escrita e oral será traballada constantemente, así como, o estudo dos medios de comunicación como novos linguaxes.

4º ESO (tres horas lectivas á semana)

1ª AVALIACION (36 sesións):

Texto, coherencia, cohesión (recursos), adecuación.

Resumo e inicio ao comentáριο crítico.

Literatura: Romanticismo/ Realismo/ Naturalismo.

Oración simple: activa/ pasiva; atributiva/ predicativa, etc..

Funcions sintácticas: suxeito, predicado, atributo, predicativo, etc..

Oración coordinada.

2ª AVALIACIÓN (30 sesións):

Comentario poético.

Formación de palabras: lexemas, morfemas...etc.

Relacions semánticas: sinonimia, antonimia, polisemia...etc

Oración subordinada sustantiva e adxectiva.

Literatura: Modernismo, Generación 98, Vanguardias.

3ª AVALIACIÓN (36 sesións):

Desenrolo complexo do comentario crítico

Literatura: Xeración 27 / Liter Hispanoamericana/Liter Moderna

Oración composta subordinada adverbial (tipos).

Os comentarios críticos e poéticos serán traballados en profundidade ao longo do curso, valorando os medios de comunicación como novos linguaxes de hoxe en día.

A previsión temporal será revisada ao final de cada trimestre e, na **Memoria Final do Departamento**, avaliaremos o seu cumprimento coa finalidade de, en caso necesario, realizar propostas para a súa modificación de cara ao curso seguinte.

2.5. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN DA APRENDIZAXE

A avaliación é un proceso esencial no noso labor didáctico que non debe centrarse nos resultados académicos do alumnado senón que debe estar dirixida a medir a eficacia de todo o proceso de ensino-aprendizaxe.

Dado que a avaliación debe estar integrada no proceso de ensino-aprendizaxe, terá que desenvolverse de xeito **continuo**, facilitando información sobre todos os compoñentes do proceso e das relacións que se establecen entre eles, para que o profesorado poida utilizar os seus resultados na reorientación tanto da súa metodoloxía, como da programación en xeral.

2.5.1. Procesos de avaliación

Neste sentido distinguiremos tres pasos ou momentos distintos pero complementarios na avaliación do proceso de ensino e aprendizaxe:

Avaliación inicial: Avaliación que ten como finalidade adecuar o ensino da materia ao alumnado e facilitar a progresión satisfactoria do seu proceso de aprendizaxe. Será o punto de referencia para a toma de decisións relativas ao desenvolvemento do currículo, así como para adoptar aquelas medidas de apoio, reforzo e recuperación que se consideren oportunas para cada alumna ou alumno. Empregaranse os seguintes procedementos:

- Probas escritas (permiten obter información dos coñecementos previos, así como a súa capacidade de expresión escrita e comprensión lectora): Test de contidos, resumos, creacións textuais..etc
- Proba orais (permiten obter información da súa capacidade de expresión oral, así como coñecementos e valoracións do mundo que lles rodea): Lectura ou visionando e posterior argumentación sobre o tema exposto (qué pensa, qué aporta, qué sinte..etc.)

Avaliación formativa: dáse ao longo do proceso de ensino-aprendizaxe e serve para regular o proceso e introducir as modificacións que en cada momento consideremos oportunas. Neste sentido, a avaliación actuará como elemento de axuste e a información obtida nunca debe ser o principal referente para a avaliación sumativa.

Avaliación sumativa ou final: confirmase se conseguiron os obxectivos propostos se acadaron as competencias e dela derívase a cualificación final e/ou a proposta de promoción ou non de cada alumno.

2.5.2. Instrumentos de avaliación

Ao longo das actividades, traballos ou probas que se fagan en cada bloque temático, o profesorado, mediante observacións e análise do traballo do alumnado, rexistrará a información sobre o grao de adquisición de cada alumno/a.

Instrumentos específicos para avaliar:

Actividades e exercicios (de enfoque, de ampliación e de síntese) que se realicen ao longo de cada trimestre. Estas actividades realizadas no caderno de clase e/ou en fichas de traballo serán do mesmo tipo que as que se pedirán nas probas e controis escritos.

Caderno de clase: Terá especial relevancia nos dous primeiros cursos da ESO e recollerá todas as actividades de grupo ou individuais. Pediráselle ao alumnado cando o profesorado o considere oportuno. O alumnado deberá levar o caderno ao día, e corrixir ou completar as actividades, se procede, despois das postas en común.

Traballos orais e/ou escritos (a man ou en soporte multimedia) que poderán ser dos seguintes tipos:

- Redacción de textos.
- Traballos monográficos individuais ou en grupo.
- Traballos de investigación ou Proxectos
- Informes sobre actividades ou saídas.
- Comentarios de texto.

Probas escritas e orais:

- Realizaranse por avaliación dúas probas obxectivas (escritas, a criterio do profesorado e segundo a marcha do grupo correspondente) da materia obxecto de estudo, que atenderán principalmente a conceptos e procedementos relacionados coas competencias en comunicación lingüística, social e cívica e a conciencia e expresións culturais (CCL, CSC e CCEC). Poderán constar de:

- Preguntas de resposta curta e/ou verdadeiro-falso.
- Comprensión e análise de textos (contido, forma, morfoloxía, sintaxe, léxico...)
- Comentarios libres ou guiados de textos.
- Realización de esquemas ou resumos.
- Exposición de temas.
- Exercicios de ortografía, morfoloxía, sintaxe ou léxico.
- Redacción de textos.

- Preguntas onde o alumnado deberá expoñer con lóxica e coherencia a súa valoración ou opinión persoal e /ou propoñerá solucións a un problema presentado.

Tamén se realizará por avaliación unha proba (escrita ou oral) ou unha actividade equivalente sobre os diferentes libros de lectura (un como mínimo por avaliación) que serán fixados ao inicio de cada curso.

Exposicións orais: poderán ser propostas polo profesorado coa finalidade de avaliar a capacidade oratoria e o uso e corrección oral da lingua.

O traballo persoal: valorarase a asistencia, interese, atención, participación, o traballo individual e en equipo, a actitude durante as actividades na aula ou fóra dela, así como a puntualidade na entrega dos traballos e o coidado e respecto do material de clase ou do de aulas específicas.

Corrección escrita: En toda produción escrita valoraranse negativamente os erros na presentación, ortografía, adecuación, coherencia ou cohesión.

Outros aspectos a ter en conta no proceso de avaliación:

- Valorarase positiva ou negativamente, por observación directa na aula ou por medio doutras probas orais complementarias, o uso diario e a corrección oral da lingua.
- Valorarase positivamente a participación voluntaria nas distintas actividades de clase e extraescolares.
- Terá tamén valoración positiva a correcta presentación dos traballos e do caderno de clase.

2.4.1. Criterios de cualificación

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN DAS AVALIACIÓNS PARCIAIS

Realizaranse por avaliación unha ou dúas probas obxectivas (escritas e/ou orais, a criterio do profesorado e segundo a marcha do grupo correspondente) **da materia obxecto de estudo.**

Estas probas supoñerán o 60% da nota global de cada avaliación. Se o alumno opta por realizaren unha única lectura no trimestre o porcentaxe das probas será dun 70%.

Tamén se realizará por avaliación **unha proba (oral ou escrita) ou un traballo dos diferentes libros de lectura que suporá ata un 10%** (se o alumno realiza unha única lectura no trimestre) **ou un 20%** (se o alumno realiza dúas lecturas e as actividades correspondentes). As lecturas serán fixadas ao principio da avaliación. Se o alumno non presenta o traballo sobre a lectura dentro dos prazos establecidos polo profesorado, perderá o dereito a ser avaliado destas lecturas.

Haberá en cada trimestre unha **exposición oral** sobre algún tema de actualidade ou sobre algún contido da materia. Dita exposición terá adxudicado ata un **10%** da nota.

As composicións escritas (un mínimo de catro por trimestre) e o traballo diario valoraranse tamén con ata un **10%** da nota global de cada avaliación.

En toda produción escrita ou oral (traballos, exames...), tanto nas avaliacións parciais como na Ordinaria ou na Extraordinaria, valorarase a **presentación, a corrección ortográfica, a adecuación, a coherencia ou a cohesión**. En cada exercizo escrito os erros ortográficos (incluíndo tildes) descontarán 0,10. A presenza de erros formales na presentación poderá supor ata 0,25 menos na nota. A ausencia de coherencia e a mala cohesión restará ata 0,75 na nota final do exercicio.

O redondeo a puntos enteiros realizarase á alza (ao punto inmediatamente superior) sempre a favor do alumno. A observación do profesor/a da constancia do traballo e a actitude diarias poderá tamén favorecer ao alumno en casos concretos.

A non asistencia a calquera das probas previamente fixadas, orais ou escritas, deberá ser xustificada con xustificante médico ou similar de carácter oficial, así como de pais o tutor; en caso contrario aplicarase unha cualificación de 0 puntos. A repetición de ditas probas ou a entrega fora de prazo de calquera tarefa dependerá da correcta xustificación da falta.

SISTEMA DE CUALIFICACIÓN FINAL

A nota final será a **media das tres avaliacións** e para aprobar terá que acadarse un mínimo de 5 puntos.

Poderá ponderarse nalgúns casos que o alumno acade a nota máis alta na última avaliación.

RECUPERACIÓN

Non se realizarán probas de recuperación a longo do curso, xa que esta se posibilita por medio da adecuada progresión ao longo do curso e mediante a compensación dunhas avaliacións coas outras.

Aqueles alumnos que presenten dificultades puntuais en áreas de coñecemento ou competencias, recibirán actividades de reforzo específicas, para emendar esas dificultades.

Se o alumno/a suspendese todas as avaliacións, disporá dunha proba obxectiva a primeira semana de xuño, que permita reavaliar a aqueles alumnos-as, que tras todas as medidas necesarias (traballos, reforzos, cambios metodolóxicos), non alcancen unha valoración positiva. Esta proba posibilitará unicamente acadar un cinco na materia.

PROBA FINAL EXTRAORDINARIA

Haberá unha convocatoria extraordinaria a finais de xuño na que o alumno que non conseguira superar a materia realizará unicamente unha proba escrita, que puntuará de 0 a 10, relativa aos contidos e aos mínimos esixibles traballados durante o curso. A nota mínima para o aprobado establecerase en 5 puntos.

2.5.2. Seguimento, recuperación e avaliación de materias pendentes de cursos anteriores.

Aqueles alumnos e alumnas da ESO que teñan a materia pendente dun curso anterior poderán superala por medio dun dos dous procedementos seguintes, que non son excluíntes:

1º) Mediante unha avaliación continuada que realizará o profesorado que imparta a materia no curso no que estea matriculado o alumno/a. A profesora entregarlle ao alumnado que teña coa materia pendente nos grupos en que imparte docencia material de traballo tomando como base os obxectivos, estándares de aprendizaxe e mínimos esixibles indicados na correspondente programación de cada nivel.

Este material estará dividido en dúas partes. O alumnado realizará este traballo, que será supervisado periodicamente polo profesorado; finalmente o profesorado faralle unha proba de cada unha das partes (aproximadamente nos meses de xaneiro e marzo-abril, respectivamente). O profesorado outorgará unha nota a cada unha das probas. A nota media das dúas probas para considerar a materia superada será de 5 puntos.

Aquel alumnado que supere a materia por esta vía non terá que presentarse á proba final que se explica no punto seguinte.

2º) En caso de non aprobar a materia pola anterior vía, ou de decidir non facer uso dela, o alumnado poderá realizar a correspondente proba final única establecida para o mes de maio. A proba escrita terá que unha puntuación de 0-10, sendo o 5 o mínimo para obter o aprobado.

3º) En caso de no aprobar a materia polas dúas vías anteriores, o alumnado terá que acudir á convocatoria xuño. O alumno presentarse a un exame escrito que terá unha puntuación de 0-10, sendo o 5 o mínimo para obter o aprobado.

No presente curso son tres os alumnos que deben superar a materia do curso anterior. Estas medidas aquí sinaladas tamén poderían darse con alumnos incorporados o longo do curso.

2.6. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Empregaranse os seguintes materiais e recursos:

No presente curso todos os grupos da ESO abordarán a materia de Lingua e Literatura Castelá a través da plataforma de **EDIXGAL**. A elaboración de materiais propios alternaras eco emprego de materiais xa disponibles na plataforma.

Con respecto aos libros de lectura na seguinte tabla recóllense por curso e trimestre as propostas do Departamento:

	1ª AVALIACIÓN	2ª AVALIACIÓN	3ª AVALIACIÓN
1º ESO	<p>Manolito gafotas, Elvira Lindo, Seix Barral</p> <p>El caminio, Miguel Delibes, Austral.</p>	<p>Una canción de muy lejos, A.F. Harrold, Blackie Books</p> <p>El príncipe de la niebla, Carlos Ruíz Zafón, Anaya</p>	<p>Mentira, Care Santos, Edebé</p> <p>El príncipe que todo lo aprendió en los libros, Jacinto Benavente, Juventud.</p>
2º ESO	<p>Los escarabajos vuelan al atardecer, María Gripe, SM</p> <p>Esto y ESO, Raúl Vacas Polo, Edelvives</p>	<p>Las lágrimas de Shiva, Cesar Mallorquí, Edebé</p> <p>Cuatro corazones con freno y marcha atrás, Enrique Jardiel Poncela Vicens Vives</p>	<p>Nunca seré tu héroe, María Menéndez Ponte Editorial SM</p> <p>Melocotón en almíbar, Miguel Mihura, Austral</p>
3º ESO	<p>Nadie nos oye Nando López, Loqueleo</p> <p>Las bicicletas son para el verano, Fernando Arrabal, Austral.</p>	<p>La Celestina, Fernando de Rojas, SM</p> <p>La sonrisa de los peces de piedra, Rosa Huertas, Anaya</p>	<p>La vida es sueño, Lope de Vega, SM</p> <p>Consumir preferentemente, Raúl Vacas, Anaya</p>
4º ESO	<p>Don Juan Tenorio, José Zorrilla, SM.</p> <p>El curioso incidente del perro a medianoche, Mark HADDON, Salamandra</p>	<p>La soledad de un cuerpo acostumbrado a la herida, Elvira Sastre, Visor de Poesía.</p> <p>Entre visillos, Carmen Martín Gaité, Austral</p>	<p>Veinte poemas de amor y una canción desesperada, Pablo Neruda, Alianza</p> <p>Bodas de sangre, Federico García Lorca, SM</p>

Outro material complementario

Ademais contaremos con todos os recursos que poidan facer da aprendizaxe un proceso significativo para o alumnado. Así contemplaremos o uso de:

- Biblioteca do centro.
- Todos os recursos que se poidan obter coas TIC:
 - Listaxes de páxinas que nos remiten a distintas webs, blogs, audios, vídeos... que conteñen exercicios, actividades, e/ou propostas para buscar información, selecciónala, analizala e extraer as conclusións pertinentes
- Recursos fotocopiados con actividades de reforzo e ampliación.
- Recursos fotocopiados con lecturas complementarias para traballar a comprensión lectora.
- Cadernos complementarios de ortografía, léxico, morfosintaxe e expresión escrita.
- Fragmentos de obras literarias (narrativa, escolmas poéticas, textos dramáticos...)
- Textos producidos polo propio alumnado.
- Dicionarios.
- Encontros con escritores e escritoras para falar sobre as obras lidas.
- Asistencia a conferencias ou debates
- Asistencia a proxeccións de cine, representacións teatrais relacionadas coa cultura galega, rutas literarias, visitas a museos, etc.

2.7. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O feito diferencial que caracteriza á especie humana é unha realidade insalvable que condiciona todo proceso de ensino-aprendizaxe. En efecto, o alumnado é diferente no seu ritmo de traballo, estilo de aprendizaxe, coñecementos previos, experiencias, etc. Todo iso sitúanos aos docentes na necesidade de educar en e para a diversidade.

Debido as características do centro, con moi pouco alumnado, non se contempla un agrupamento flexible en 1º e 2º da ESO na materia. pero a atención á diversidade virá dada por un seguimento máis persoal do alumnado, adaptando e escollendo o material de traballo de acordo coas súas posibilidades e o seu ritmo de aprendizaxe e, en todo caso, centrándonos unicamente nos mínimos esixibles e naquelas competencias e usos lingüísticos, orais e escritos, que se consideren básicos e fundamentais para poder superar con garantías o correspondente nivel. Sempre co obxectivo de non significar aos alumnos, reforzar e axudar aos rapaces sen facer diferenciacóns académicas entre eles.

Neste curso en 3º da ESO contaremos co apoio en principio dentro da aula en algunhas das sesións dunha profesora terapéutica que reforzará o traballo en 2º con unha alumna. Contamos ademais coa súa axuda puntual con calquera outro alumno que poidera necesitala.

2.7.1. Actividades de reforz3 e ampliación

Van dirixidas a:

- Alumnado con dificultades de aprendizaxe, por carecer de motivación ou por outros motivos que poidan presentar.
- Alumnado con nivel de motivación maior, que permita un tratamento máis ampliado de certas cuestións.

No primeiro caso seleccionaranse actividades, sinxelas, que fagan fincapé nos conceptos e competencias básicas e tendo como referencia os mínimos esixibles. As referencias en cada unidade temática a aspectos xa tratados nas anteriores serán consideradas como unha medida de reforzo de gran importancia.

No segundo caso irán encamiñadas á realización de traballos de ampliación, de carácter voluntario, con actividades atractivas e que normalmente están fóra do tratamento dos contidos que se fan na aula.

2.7.2. Adaptacións curriculares significativas

Enténdese por Adaptación Curricular Significativa (ACS) a proposta curricular específica para alumnado con necesidades específicas de apoio educativo (ACNEAE). Nesta proposta introdúcense modificacións significativas dos elementos prescritivos do currículo común e pode afectar a unha, varias ou tódalas áreas.

No presente curso non hai ACI en ningún curso.

2.7.3. Programa de recuperación

Para o alumnado que promoci3 con materias suspensas de cursos anteriores, establecerase un programa para a recuperación das aprendizaxes desa materia, baseado nos mínimos esixibles do curso. Dado que o profesorado do Departamento non ten asignación horaria específica para esta función, o programa consistirá nas medidas programadas no apartado: "Recuperación das materias pendentes"

Dito programa non terá que ser aplicado posto que non se da ese suposto. Todos os alumnos do centro superaron a materia no curso anterior.

2.7.4. Programas específicos personalizados para alumnado repetidor

O departamento elaborará os programas que correspondan despois da análise individualizado da marcha académica do alumnado repetidor nos cursos da ESO, ao que se procederá durante o primeiro trimestre. O departamento, o profesorado que imparta a materia e o profesorado titor actuarán en permanente coordinación en todo o relativo á marcha académica do alumnado repetidor.

Algunhas das medidas que se poderían adoptar son:

- Revisión e seguimento periódico específico das tarefas escolares.
- Simplificación das tarefas, se o ritmo de aprendizaxe o fai preciso, tomando como referencia os mínimos esixibles.
- Comunicación continua co profesor/a titor/a en todo o relativo ao rendemento académico e actitudes deste alumnado

Tampouco será necesario tomar estas medidas posto que non hai a día de hoxe alumnado repetidor.

2.8. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

A programación destas actividades vai destinada a reforzar os contidos traballados na aula, e a motivación do alumnado na materia, así como a potenciar a relación da materia co contexto social.

Estas actividades están contempladas maioritariamente dentro do horario escolar e a súa realización dependerá dos recursos dos que dispoña o departamento, así como da oferta de cada curso.

Deixamos aberto á posibilidade de participar en visitas a obras de teatro que ao longo do curso nos podan ofertar ou outras actividades que desperten interés dentro do ámbito que estamos a traballar.

Dentro do centro, participamos activamente en:

***O Club de lectura “ A cova das palabras”:** organizado polo departamento de Lingua Castelá e Literatura en colaboración co de Lingua Francesa e no do que moitos alumnos forman parte. As sesións comezarán no mes de novembro e esperamos contar cunha afluencia tan exitosa coma a do curso anterior.

***O Plan lector** ao longo do curso, estase a desenvolver o Plan Lector no centro, tódolos días adícanse 15 minutos de disfrute de lectura através de diferentes soportes dixitais e outras actividades en sesións que van rotando o largo das distintas semanas. Este plan apoiado polo departamento, ofrece os alumnos variedades de libros como oferta de lectura.

*O departamento sigue este curso coa coordinación do **Grupo de Biblioteca**, e involúcrase activamente nas actividades, concursos e xogos cos que o alumnado manexa a lingua e a literatura como ferramenta de traballo e lecer.

2.9. ACCIÓNS DE EDUCACIÓN EN VALORES E DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA.

Consideramos fundamental ter en conta a idea de transversalidade como forma de relacionar os contidos da materia cos doutras, considerando os valores e as actitudes implícitos nestes contidos. O propósito é contribuír a que a educación dos estudantes se leve a cabo cunha maior unidade de criterio entre as distintas materias, o que pode lograrse prestando atención, ao presentar a organización do proxecto curricular, a aqueles contidos que posúen carácter interdisciplinar.

O enfoque xeral da educación en valores debe estar implicado no proxecto de todo o centro e interrelacionado co resto dos membros da comunidade educativa (nais e pais, institucións...) tendo como finalidade os catro eixes básicos da educación: Aprender a coñecer, Aprender a facer, Aprender a vivir cos demais e Aprender a ser.

O talante con que se han de enfocar os contidos transversais debe ser integrador, é dicir, non deben ser entendidos como «engadidos» ó currículo nin como «materias illadas» que supoñan a elaboración de novos contidos; moi ao contrario, deben servir como vía para adoptar perspectivas múltiples que abran camiño e permitan dirixir e «enfocar» as competencias de modo máis completo e eficaz

2.9.1. Educación en Valores

O obxectivo fundamental no exercicio da educación, entendida como un proceso de perfeccionamento humano, é que colabore na adquisición de madurez do alumno, se estimule o interese polo estudo e o espírito de superación e fomente a integración social e a realización individual do ser humano, dende o punto de vista intelectual e laboral.

Así, esta materia quere transmitir tamén unha serie de valores ao noso alumnado para que aplique a súa vida diaria. Destacamos os seguintes:

- A) *Aprender a ser responsable.* Explicar as responsabilidades que deben adquirir os alumnos para poder formarse como persoas da mellor forma posible:
- Responsabilidade cara un mesmo.
 - Responsabilidade cara o traballo que debe facer.
 - Responsabilidade cara o consumo.
 - Responsabilidade cara a sociedade.
- B) *Aprender a ser respetuoso.* Aportar información, reflexión e debate sobre os catro ámbitos nos que debemos aplicar o respecto se queremos conseguir unha convivencia equilibrada:
- Aprender a ser respetuoso cun mesmo.
 - Aprender a ser respetuoso cos demais.

- Aprender a ser respetuoso co noso entorno.
- Aprender a ser respetuoso con o diferente a nos

C) *Aprender a ser empático.* Explicar a necesidade de atrevernol a entender aos demais, de pornos no seu lugar, para así fortalecer as relacións humanas, fomentar a comunicación entre as personas e mellorar a nosa sociedade. Poderían tratarse os seguintes temas:

- Sensibilidade cos demás.
- Solidaridade e cooperación.
- Amizade.
- Civismo.

D) *Aprender a autorregularse.* Explicar a importancia do autoconñecemento. Se o alumnado se coñece a si mesmo será capaz de controlar os seus impulsos negativos e poderá afrontar as contrariedades cunha actitude máis positiva. Os puntos a traballar serían:

- Autoconñecemento.
- Autocontrol das emocións.
- Aceptación das normas.
- Alegría e optimismo.

2.9.2. Contribución ao plan de convivencia

A través da materia de Lingua Castelá e Literatura intentarase:

- Concienciar ao alumnado da necesidade dunha boa convivencia.
- Fomentar o respecto a todos os membros da comunidade escolar.
- Fomentar a integración de todos os alumnos e alumnas do centro independentemente da súa lugar de orixe, raza ou relixión.
- Fomentar a cultura do diálogo e a mediación.
- Detectar e tratar de solucionar, o antes posible e de maneira pacífica, os conflitos que poidan xurdir no centro, ben sexa nas aulas, ben sexa nos lugares de lecer.
- Fomentar a axuda cara aqueles compañeiros que presenten máis dificultades na súa aprendizaxe.
- Facer partícipe ao alumnado da necesidade de coidar e manter en bon estado o espazo común a todos os membros da comunidade escolar.
- Facer partícipe ao alumnado da necesidade de coidar e manter en bon estado o seu material escolar.
- Concienciar ao profesorado da necesidade de actuar coa maior coordinación e coherencia posible no trato cos alumnos.

-Establecer criterios para fomentar el respeto e a humildade no trato humano tanto no ámbito académico como no persoal.

2.10. ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC.

En relación co Plan de Integración das Tecnoloxías da Información e a Comunicación o profesorado do Departamento de Lingua Castelá e Literatura integrará materiais didácticos e curriculares -así como na metodoloxía- distintas propostas de uso, busca e elaboración de información coas novas tecnoloxías pois, no mundo actual, a información atópase, en gran parte, en soporte informático.

Algunhas das actividades que na nosa área realizará o alumnado serán:

- Busca de información en internet para tratar de desenvolver no alumnado a capacidade de poder realizar investigacións bibliográficas e de busca de información que estea en soporte informático e sensibilizalo no uso de internet como unha poderosa ferramenta de busca de información.
- Realización de traballos temáticos co obxectivo de dotar ós alumnos dos coñecementos necesarios para que utilicen as TIC na realización de traballos ou presentacións sobre un tema concreto, podendo incorporar imaxes, gráficos, etc.
- Emprego de correctores ortográficos.
- Emprego de xornais dixitais.
- Actividades con páxinas de poemas musicados e outros contidos literarios.
- Realización de actividades de comprensión e ampliación mediante o uso das TIC, como por exemplo exercicios como os que habitualmente se realizan na aula, pero neste caso co ordenador.
- Uso das TIC para participar en foros ou blogs de lecturas.

2.11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE.

Nese proceso de avaliación dos procesos de ensino e da súa propia práctica docente, o departamento de Lingua e Literatura Castelá establece os indicadores de logro que figuran nas táboas que aparecen a continuación deste parágrafo cunha escala de 1 a 4 aparellada, na cal 1 indica logro mínimo ou inexistente; 2, logro baixo; 3, logro importante; e 4, o logro total desexado.

Indicadores de logro do proceso de ensino	Escala			
	1	2	3	4
1. Fixar un nivel de dificultade adecuado ás características do alumnado.				
2. Crear un conflito cognitivo que favorece a aprendizaxe.				
3. Motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguir a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contar co apoio e implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Manter un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Atender axeitadamente á diversidade do alumnado.				
8. Utilizar distintos instrumentos de avaliación.				
9. Valorar realmente a observación do traballo na aula.				
10. Valorar axeitadamente o traballo participativo do alumnado				

Indicadores de logro da práctica docente	Escala			
	1	2	3	4
1. Explicar, como norma xeral, para todo o alumnado.				
2. Explicar individualmente a cada alumno e alumna cando o precise				
3. Elaborar actividades atendendo á diversidade.				
4. Utilizar distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
5. Combinar o traballo individual co traballo en equipo.				
6. Potenciar estratexias de animación á lectura.				
7. Potenciar estratexias de expresión e comprensión oral e escrita.				
8. Incorporar as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
9. Prestar atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
10. Corrixir rapidamente as probas e traballos				
11. Debater co alumnado sobre a corrección das probas e traballos				
12. Posibilitar que o alumnado visualice e comente os seus acertos e erros.				
13. Implicarse nas funcións de titoría e orientación.				

14. Adecuar os apoios e reforzos aos estándares de aprendizaxe.				
15. Avaliar a eficacia dos programas de apoio, reforzo e recuperación				

2.12. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.

Ao longo do proceso de desenvolvemento da programación, cada profesor do departamento irá avaliando unha diversidade de aspectos tales como: se os contidos e obxectivos se adecúan por igual ás realidades existentes nos seus respectivos grupos, se é posible respectar en todos os seus grupos as temporalizacións fixadas para o tratamento das distintas unidades, se os mínimos esixibles son os axeitados, se o aproveitamento dos recursos é o óptimo, se as medidas de atención á diversidade funcionan, ...

Por outra parte, é case seguro que ao longo do curso académico xurdan actividades interesantes que non figuraban na programación e novas ideas sobre un ou máis aspectos da programación inicial.

As reunións do Departamento conforman o escenario propicio para debater sobre todo o comentado anteriormente. E dicir, conforman o instrumento fundamental para avaliar conxuntamente o desenvolvemento da programación e para acordar, se procede, adaptacións ou modificacións parciais en calquera momento do curso que resolvan os problemas que van aparecendo.

De todas as maneiras, debe ser no momento en que o Departamento elabore a memoria final cando se avalíe a fondo o grao de desenvolvemento de cada un dos elementos máis importantes da programación, analizando, nos casos en que ese desenvolvemento sexa deficiente, as súas causas, a maneira de corrixilas e a conveniencia de introducir modificacións ao seu respecto na programación do seguinte curso. Para facilitar a citada avaliación, o departamento de Lingua Castelá e Literatura establece os seguintes indicadores do grao de desenvolvemento dos elementos máis importantes da programación cunha escala de 1 a 4, na cal 1 indica desenvolvemento mínimo ou inexistente; 2, desenvolvemento deficiente; 3, desenvolvemento aceptable; e 4, desenvolvemento esperado e desexado.

Indicadores do grao de desenvolvemento da programación e da necesidade de realizar modificacións nela				
	1	2	3	4

1. Respetar a secuenciación e temporalización previstas das unidades didácticas				
2. Respetar a secuenciación prevista dos estándares para cada unha das unidades.				
3. Respetar o grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
4. Seguir unha estratexia metodolóxica común en todo o departamento.				
5. Utilizar todos os materiais didácticos previstos.				
6. Utilizar o libro de texto como material didáctico fundamental.				
7. Respetar o plan de avaliación inicial fixado.				
8. Respetar as pautas xerais establecidas para o proceso de avaliación continua.				
9. Respetar os criterios establecidos para as recuperacións.				
10. Respetar os criterios establecidos para a avaliación final.				
11. Respetar os criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
12. Respetar os criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
13. Respetar os criterios establecidos para a avaliación das materias pendentes.				
14. Establecer medidas de atención á diversidade cando eran necesarias				
15. Informar ao titor ou titora das dificultades na aprendizaxe do alumnado.				
16. Adecuar os exames aos estándares establecidos.				
17. Realizar as actividades complementarias previstas.				
18. Informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
19. Informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
20. Contribuír desde a materia ao plan de lectura do centro.				
21. Integrar as TIC no desenvolvemento da materia.				
22. Realizar un seguimento continuado do desenvolvemento da programación				

3.1. PROGRAMACIONES ESPECÍFICAS: TÁBOAS COS OBXECTIVOS, CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

3.1.- PRIMEIRO DE ESO

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.	
CONTIDOS	
<ol style="list-style-type: none"> 1. escoita activa e observación das normas básicas que favorecen a comunicación. 2. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais 3. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais. 4. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva. 5. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación. 	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
1. escoitar de forma activa e comprender o sentido global de textos orais.	1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os intercambios comunicativos de carácter oral.
2. Valorar a importancia da conversa na vida social practicando actos de fala (contando, describindo, opinando, dialogando, etc.), en situacións comunicativas propias da actividade escolar.	2.1. Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.
3. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, ollada, etc.).	<ol style="list-style-type: none"> 3.1. Valora a claridade expositiva. 3.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. 3.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación.
4. Aprender a falar en público, en situación formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	4.1. Realiza presentacións orais.
5. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.	
CONTIDOS	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos escritos de ámbito persoal, educativo ou escolar, e de ámbito social. 2. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información. 3. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso. 4. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, co educativo ou escolar e co social. 5. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados. 	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
1- Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1- Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as relacións entre elas. 1.2- Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe. 1.3- Interpreta, explica e deduce a información dada en

	diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.
2.-Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	<p>2.1- Utiliza, de xeito autónomo, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p> <p>2.2- Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.</p> <p>2.3- Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.</p>
3- Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.
4- Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	<p>4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou educativo e social, imitando textos modelo.</p> <p>4.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.</p> <p>4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.</p>

BLOQUE 3. COÑECEMENTO DA LINGUA.

CONTIDOS

1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección.
2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.
3. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre o uso da lingua.
4. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.
5. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e da subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.
6. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
7. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.
8. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver una competencia comunicativa integrada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	<p>1.1- Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos.</p> <p>1.2- Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.</p> <p>1.3- Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.</p>
2. Usar de forma efectiva os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas en relación ao manexo da lingua e para enriquecer o propio vocabulario.	2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.
3. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxico.
4. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en

	relación coa intención comunicativa de emisor.
5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.
6. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade do centro docente e do ámbito social do alumnado.	6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro docente e do seu ámbito social próximo.
7. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.

BLOQUE 4. EDUCACIÓN LITERARIA.

CONTIDOS

1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

1- Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos, e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias afeccións, amosando interese pola lectura.	1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.
2-Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	2.1-Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros e coas compañeiras. 2.2- Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.
3-Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	3.1- Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. 3.2- Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.

3.2.- SEGUNDO DE ESO

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.

CONTIDOS

Escoitar

1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa finalidade que persiguen: textos narrativos descriptivos e instructivos. El diálogo.

Falar

1. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais e avaliación progresiva.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

1.- Comprender, interpretar e valorar textos orais propios do ámbito persoal, académico/escolar e social.

1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/académico e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do falante.
1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do texto analizando fontes de procedencia non verbal.

	<p>1.3. Reteñe información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>1.4. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.</p> <p>1.5. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e na información da opinión en noticias, reportaxes, etc. identificando as estratexias de enfatización e de expansión.</p> <p>1.6. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas, de forma clara, en oracións que se relacionen lóxica e semánticamente.</p>
<p>2.- Comprender, interpretar e valorar textos de diferente tipo.</p>	<p>2.1 Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descriptiva, instructiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral.</p> <p>2.2 Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>2.3 Reteñe información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>2.4 Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descriptivos, expositivos, argumentativos e instructivos emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais para xustificar un punto de vista particular.</p> <p>2.5 Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos. (Demanda axuda, busca en dicionarios, recorda o contexto no que aparece...).</p> <p>2.6 Resume textos narrativos, descriptivos, instructivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semánticamente.</p>
<p>3.- Comprender o sentido global de textos orais.</p>	<p>3.1. Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferencias formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.</p> <p>3.2. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se emprega, o contido e o grado de respecto cara as opinións dos demais.</p> <p>3.3. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.</p>
<p>4.- Valorar a importancia da conversación na vida social practicando actos de fala: contando, describindo, opinando, dialogando..., en situacións comunicativas propias da actividade escolar.</p>	<p>3. Intervenir e valora a súa participación en actos comunicativos orais.</p>
<p>5.- Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, coherencia e cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos os elementos non verbais (xestos, movementos, mirada...).</p>	<p>5.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a cohesión dos contidos.</p> <p>5.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos da</p>

	<p>linguaxe no verbal e da xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.</p> <p>5.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partiren da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, propoñendo solucións para melloralas.</p>
<p>6.- Aprender a falar en público, en situación formais e informais, de forma individual ou en grupo.</p>	<p>6.1. Realiza presentacións orais.</p> <p>6.2. Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal seleccionando a idea central e o momento no que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento.</p> <p>6.3. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e diferenzas entre discursos formais e discursos espontáneos.</p> <p>6.4. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.</p> <p>6.5. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.</p> <p>6.6. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.</p>
<p>7.- Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversacións espontáneas.</p>	<p>7.1. Participa activamente en debates, coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións dos demais.</p> <p>7.2. Cínguese ao tema, non divaga e atende ás instrucións do moderador en debates e coloquios.</p> <p>7.3. Avalía as intervencións propias e alleas.</p> <p>7.4. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversacións orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, gesticulando de forma adecuada, escoitando activamente aos demais e usando fórmulas de saúdo e despedida.</p>
<p>8.- Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal e a representación de realidades, sentimentos e emocións.</p>	<p>8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.</p>

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.

CONTIDOS

Ler	Escribir
<p>1. Comprensión de textos escritos propios do ámbito escolar (instrucións para efectuar tarefas educativas, para manexar fontes de información impresa ou dixital, etc.).</p> <p>2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos e instructivos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Determinación do asunto ou argumento dun texto escrito. - Identificación dous parágrafos como unidades estruturais dun texto escrito. - Resposta a unha serie de preguntas a partir da información fornecida nun texto escrito, e que non está expresamente contida nel. - Descubrimento das relacións entre as diversas 	<p>1. Composición de textos relacionados con actividades da vida cotidiá e as relacións de carácter interpersoal (diarios, solicitudes, etc.) organizando a información de maneira estruturada.</p> <p>2. Escritura de textos narrativos, descritivos e instructivos.</p> <p>3. Empleo de las categorías gramaticales y los signos de puntuación más idóneos en la elaboración de textos narrativos y descriptivos.</p> <p>4. Realización de cuadros sinópticos y mapas conceptuales.</p> <p>5. Presentación de trabajos monográficos completando la información verbal con el uso de fotografías, gráficos de diferentes tipos, etc.</p>

<p>partes dun texto escrito e distinción, ademais, a información esencial do mesmo.</p> <p>3. Ou diálogo. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura organizando razoadamente as ideas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferenciación polo seu contido, estrutura e emprego dá linguaxe dous diferentes - xéneros xornalísticos de carácter informativo (noticia e noticia-comentario, crónica, reportaxe e entrevista). - Lectura de libros que expoñan problemas propios dá adolescencia ou que esperten - interese nesta idade pola súa actualidade e vixencia na sociedade. 	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
<p>1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.</p>	<p>1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto.</p> <p>1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico.</p> <p>1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto poñéndoa en relación co contexto.</p> <p>1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias comprendendo as relacións que se establecen entre elas.</p> <p>1.5. Fai inferencias e hipótese sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.</p> <p>1.6. Avalía o seu proceso de comprensión lectora usando fichas sinxelas de autoevaluación.</p>
<p>2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos.</p>	<p>2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar académico/escolar e ámbito social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado.</p> <p>2.2. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instructivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.</p> <p>2.3. Localiza informacións explícitas e implícitas nun texto relacionándoas entre si e secuenciándolas e deduce informacións ou valoracións implícitas.</p> <p>2.4. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias comprendendo as relacións entre elas.</p> <p>2.5. Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe.</p> <p>2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas?</p>
<p>3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo respectando en todo momento as opinións dos demais.</p>	<p>3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais, ou globais, dun texto.</p> <p>3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.</p> <p>3.3. Respecta as opinións dos demais.</p>
<p>4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua.</p>	<p>4.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p> <p>4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital.</p>

	<p>4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais?), así como de bibliotecas.</p>
<p>5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.</p>	<p>5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos: esquemas, árbores, mapas conceptuais etc. e redacta borradores de escritura.</p> <p>5.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.</p> <p>5.3. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación) avaliando a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros.</p> <p>5.4. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.</p>
<p>6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.</p>	<p>6.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar/académico e social imitando textos modelo.</p> <p>6.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instructivos, expositivos, argumentativos e dialogados imitando textos modelo.</p> <p>6.3. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diferentes tipos de argumento, imitando textos modelo.</p> <p>6.4. Utiliza diferentes e variados organizadores textuais nas exposicións e argumentacións.</p> <p>6.5. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lóxica e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumido.</p> <p>6.6. Realiza esquemas e mapas e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.</p>
<p>7. Valorar a importancia da escritura como ferramenta de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.</p>	<p>7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>7.2. Utiliza nas súas escritos palabras propias do nivel formal da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a escritura.</p> <p>7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e a comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>

BLOQUE 3. COÑECEMENTO DA LINGUA.

CONTIDOS

A palabra. Clases de palabras

- Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección.
 - Formación do feminino dos nomes que admiten variación de xénero e do plural dos nomes que admiten variación de número.
 - Aplicación dos diferentes procedementos para formar os graos dos adxectivos calificativos.
 - Diferenciación, pola súa significado, dos

As relacións gramaticais

- Recoñecemento, identificación e explicación do uso dos distintos grupos de palabras: grupo nominal, adxectivo, preposicional, verbal e adverbial e das relacións que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.
 - Identificación pola súa función das palabras que acompañan ao núcleo nominal e que constitúen o suxeito: determinantes e adxacentes.
 - Diferenciación pola súa categoría gramatical dos distintos tipos de determinantes e identificación das súas

<p>determinantes numerais (cardinais, ordinais, fraccionarios e multiplicativos).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Emprego adecuado dos determinantes indefinidos. - Uso correcto das palabras interrogativas / exclamativas. - Diferenciación dos pronomes polas súas clases. - Diferenciación dos tipos de desinencias verbais e das formas verbais en voz activa e pasiva. Formación da voz pasiva de verbos que a admitan, tanto dos tempos simples como dos compostos. - Diferenciación dos adverbios polo seu significado. - Identificación de locucións adverbiais. - Identificación das conxuncións de coordinación e de subordinación. <p>2. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da palabra.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Procedementos para formar palabras. - Formación do plural das palabras compostas que o admiten. - Formación de derivados mediante sufixos nominais e adxectivas, respectivamente. - Clasificación das palabras dunha mesma familia léxica segundo a súa formación. <p>3. Comprensión e interpretación dos compoñentes do significado das palabras: denotación e connotación. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diferenciación dos antónimos desde unha perspectiva morfolóxica (antónimos gramaticais e léxicos). - Substitución de vocábulos polos seus correspondentes sinónimos en función do contexto (sinonimia relativa). <p>4. Observación, reflexión e explicación dos cambios que afectan ao significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Construción de campos semánticos e de campo asociativo dunha palabra. - Identificación de metáforas en textos en prosa e en verso. <p>5. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz, tanto en textos manuscritos como dixitais.</p> <p>6. Colocación correcta do acento gráfico en ditongos, tritongos e vogais en hiato.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Escritura correcta das formas do verbo haber que poden expor dificultades ortográficas por existir outras palabras homónimas daquelas que se escriben de diferente maneira. - Escritura correcta das formas irregulares dos verbos de maior uso. - Escritura correcta de palabras de uso que conteñan as grafías homófonas b/v, as grafías parónimas ll/e, así como a grafía h en posición inicial ou intercalada. - Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre o uso da lingua. 	<p>posibles combinacións.</p> <p>2. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado. Oracións impersoais, activas e oracións pasivas.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificación nunha oración con diferentes sintagmas nominais daquel nome que funciona como núcleo do suxeito. - Identificación do verbo como núcleo do predicado e distinción entre verbos copulativos e predicativos. - Diferenciación dos tipos de predicado segundo a súa estrutura. - Identificación da oración copulativa e da diferente estrutura do predicado nominal. - Identificación da oración predicativa. - Recoñecemento dos diferentes tipos de complementos. - Recoñecemento da oración activa transitiva e identificación dos seus compoñentes básicos. - Recoñecemento da oración pasiva e identificación dos seus compoñentes básicos. - Transformación da oración activa transitiva en pasiva.
---	---

<p>O discurso</p> <p>1. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Distinción das oracións en función das formas de entoación que expresan a actitude do falante: enunciativas, interrogativas e exclamativas, exhortativas, dubitativas e desiderativas. 	<p>As variedades da lingua</p> <p>1. Coñecemento das orixes históricas da realidade plurilingüe de España e valoración como fonte de enriquecemento persoal e como mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento do proceso histórico de formación das linguas románicas españolas.
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
<p>1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos, utilizando a terminoloxía gramatical necesaria para a explicación dos diversos usos da lingua.</p>	<p>1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos utilizando este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.</p> <p>1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos verbais nas súas producións orais e escritas.</p> <p>1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.</p>
<p>2. Recoñecer e analizar a estrutura das palabras pertencentes ás distintas categorías gramaticais, distinguindo as flexivas das non flexivas.</p>	<p>2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra: raíz e afixos, aplicando este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento o seu vocabulario activo.</p> <p>2.2. Explica os distintos procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.</p>
<p>3. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos usos subxectivos.</p>	<p>3.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.</p>
<p>4. Comprender e valorar as relacións de igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito.</p>	<p>4.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra explicando o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.</p>
<p>5. Recoñecer os diferentes cambios de significado que afectan á palabra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.</p>	<p>5.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito.</p> <p>5.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan ao significado global das palabras: tabú e eufemismo.</p>
<p>6. Usar de forma efectiva os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital para resolver dúbidas en relación ao manexo da lingua e para enriquecer o propio vocabulario.</p>	<p>6.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.</p>
<p>7. Observar, recoñecer e explicar os usos dos grupos nominais, adxectivos, verbais, preposicionais e adverbiais dentro do marco da oración simple.</p>	<p>7.1. Identifica os diferentes grupos de palabras en frases e textos diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman e explicando o seu funcionamento no marco da oración simple.</p> <p>7.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.</p>
<p>8. Recoñecer, usar e explicar os elementos constitutivos da oración simple.</p>	<p>8.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor.</p> <p>8.2. Transforma oracións activas en pasivas e viceversa,</p>

	<p>explicando os diferentes papeis semánticos do suxeito: axente, paciente, causa.</p> <p>8.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.</p>
<p>9. Identificar os conectores textuais presentes nos textos recoñecendo a función que realizan na organización do contido do discurso.</p>	<p>9.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.</p>
<p>10. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.</p>	<p>10.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.</p> <p>10.2. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao receptor, ou audiencia: a persoa gramatical, o uso de pronomes, o suxeito axente ou paciente, as oracións impersoais, etc.</p> <p>10.3. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.</p>
<p>11. Interpretar de forma adecuada os discursos orais e escritos tendo en conta os elementos lingüísticos, as relacións gramaticais e léxicas, a estrutura e disposición dos contidos en función da intención comunicativa.</p>	<p>11.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e disposición de contidos.</p> <p>11.2. Identifica diferentes estruturas textuais: narración, descrición, explicación e diálogo explicando os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplicando os coñecementos adquiridos na produción e mellora de textos propios e aleeos.</p>
<p>12. Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas diferentes linguas e dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.</p>	<p>12.1. Localiza nun mapa as distintas linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais comparando varios textos, recoñecendo as súas orixes históricas e describindo algúns dos seus trazos diferenciais.</p> <p>12.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.</p>

BLOQUE 4. EDUCACIÓN LITERARIA.

CONTIDOS

Plan Lector

1. Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora.

Introdución á literatura a través dos textos

1. Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, no seu caso, de textos completos.
 - Identificación do xénero dunha mensaxe literaria de acordo coas súas características estruturais, temáticas e formais: épica, lírica e dramática.
 - Diferenciación do conto e a novela. Lectura de novelas completas e de contos de autores españois actuais que traten problemas que interesan aos adolescentes.
 - A lírica: o ritmo e a rima. Métrica: versos e estrofas. Lectura, recitación e memorización de romances e poemas líricos tradicionais.
 - O teatro. Diferenciación entre traxedia e comedia.
 - Lectura de textos dramáticos de tipo costumista -pasos, entremeses, sainetes- e comprobación do seu carácter

	<p>xenuinamente popular.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Representación teatral de fragmentos ou de obras sinxelas. Teatro lido en clase.
<p>Creación</p> <p>1. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Composición de textos en verso e en prosa con intencionalidade literaria expresa que sirva para desenvolver a propia creatividade e percepción estética. <p>2. Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.</p>	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
<p>1. Ler obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e aficións, mostrando interese pola lectura.</p>	<p>1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, aficións e intereses.</p> <p>1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis lle chamaron a atención e o que a lectura de achegoulle como experiencia persoal.</p> <p>1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura</p>
<p>2. Favorecer a lectura e comprensión obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e aficións, contribuíndo á formación da personalidade literaria.</p>	<p>2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema).</p> <p>2.2. Recoñece e comenta a pervivencia ou evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico/literarios ata a actualidade.</p> <p>2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os diferentes puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura e valorando e criticando o que le ou ve.</p>
<p>3. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes: música, pintura, cinema, etc., como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras (literarias, musicais, arquitectónicas), personaxes, temas, etc. de todas as épocas.</p>	<p>3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.</p> <p>3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas, ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.</p> <p>3.3. Le en voz alta, modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.</p> <p>3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións dos demais.</p>
<p>4. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.</p>	<p>4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.</p>
<p>5. Comprender textos literarios representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro recoñecendo a intención do autor, relacionando o seu contido e a súa forma cos contextos socioculturais e literarios da época, identificando o tema, recoñecendo a evolución dalgúns tópicos e formas literarias e expresando esa relación con xuízos persoais razoados.</p>	<p>5.1. Expresa a relación que existe entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto e a pervivencia de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.</p>
<p>6. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.</p>	<p>6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa.</p> <p>6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios</p>

	sentimentos.
7. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal e utilizando as tecnoloxías da información.	<p>7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia.</p> <p>7.2. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e a comunicación para a realización dos seus traballos académicos.</p>

3.3.- TERCEIRO DE ESO

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.	
CONTIDOS	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, educativo ou escolar, e social 2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. 3. Observación, reflexión, comprensión e valoración do sentido global dos debates, os coloquios e as conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a, e aplicación das normas básicas que os regulan. 4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais. 5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva. 6. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. 	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
1-Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, educativo ou escolar, e social.	<p>1.1-Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc., identificando as estratexias de enfatización e de expansión.</p> <p>1.2-Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.</p>
2-Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	2.1.Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.
3- Escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais.	<p>3.1-Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante.</p> <p>3.2-Identifica as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.</p>
4- Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, ollada, etc.).	<p>4.1- Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.</p> <p>4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.</p>
5-Aprender a falar en público, en situación formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	<p>5.1- Realiza presentacións orais.</p> <p>5.2- Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal.</p> <p>5.3-Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.</p> <p>5.4- Pronuncia con corrección e claridade, modulando e</p>

	adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. 5.5.- Avalía as producións propias e alleas, mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.
6- Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas.	6.1- Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas. 6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.**CONTIDOS**

1. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.
2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.
3. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura organizando razoadamente as ideas expóndoas, respectando as ideas das demais persoas.
4. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.
5. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.
6. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, educativo ou escolar, e social.
7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.
8. Interese crecente pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe e como xeito de comunicar sentimentos, experiencias, coñecementos e emocións.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN**ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES**

1- Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	1.1- Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. 1.2- Avalía o seu proceso de comprensión de lectura usando fichas sinxelas de autoavaliación.
2- Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar, educativo ou escolar, e social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado.
3- Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordó ou desacordo, respectando en todo momento as opinións das demais persoas.	3.1- Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. 3.2- Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. 3.3- Respecta as opinións das demais persoas.
4- Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.
5- Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	5.1- Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros e das súas compañeiras. 5.2- Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten una comunicación fluída.
6- Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	6.1- Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diversos tipos de argumento, imitando textos modelo. 6.2- Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións. 6.3- Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente, evitando

	parafrasear o texto resumido.
7-Valorar a importancia da escritura como ferramenta de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	<p>7.1- Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>7.2- Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>7.3- Valora e incorpora progresivamente una actitude creativa ante a escritura.</p> <p>7.4- Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>

BLOQUE 3. COÑECEMENTO DA LINGUA.

CONTIDOS

1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección.
2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cinguirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.
3. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da palabra. Procedementos para formar palabras.
4. Recoñecemento, identificación e explicación do uso dos grupos de palabras (nominal, adxectivo, preposicional, verbal e adverbial) e das relacións que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.
5. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado. Oracións impersonais, activas e pasivas.
6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.
7. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.
8. Explicación progresiva da coherencia do discurso, tendo en conta as relacións gramaticais e léxicas que se establecen no interior do texto e a súa relación co contexto.
9. Coñecemento das orixes históricas da realidade plurilingüe de España, e valoración como fonte de enriquecemento persoal e como mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.
10. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
11. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver una competencia comunicativa integrada.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

1- Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos, utilizando a terminoloxía gramatical necesaria para a explicación dos usos da lingua.	<p>1.1- Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.</p> <p>1.2- Recoñece e corrige erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.</p>
2- Recoñecer e analizar a estrutura das palabras pertencentes ás diversas categorías gramaticais, distinguindo as flexivas das non flexivas.	<p>2.1- Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos), e aplica este coñecemento ao enriquecemento do seu vocabulario activo.</p> <p>2.2- Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.</p>
3- Observar, recoñecer e explicar os usos dos grupos nominais, adxectivos, verbais, preposicionais e adverbiais	3.1- Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o

dentro do marco da oración simple.	forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple. 3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado.
4- Recoñecer, usar e explicar o elementos constitutivos da oración simple.	4.1- Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou a ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor. 4.2- Transforma oracións activas en pasivas e viceversa, e explica os papeis semánticos do suxeito (axente, paciente e causa). 4.3- Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.
5- Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	5.1- Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.
6- Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao receptor ou á audiencia (persoa gramatical, uso de pronomes, suxeito axente ou paciente, oracións impersoais, etc.).
7- Interpretar adecuadamente os discursos orais e escritos tendo en conta os elementos lingüísticos, as relacións gramaticais e léxicas, a estrutura e disposición dos contidos en función da intención comunicativa.	7.1- Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e a disposición de contidos. 7.2- Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos adquiridos na produción e na mellora de textos propios e alleos.
8- Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas linguas e dos dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.	8.1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos. 8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.
9- Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro docente, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.
10- Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.

BLOQUE 4. EDUCACIÓN LITERARIA.

CONTIDOS

1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía
2. Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, textos completos. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.
3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.

4. Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.	
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES
1- Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás súas afeccións, amosando interese pola lectura.	1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.
2- Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias afeccións, contribuíndo á formación da personalidade literaria.	2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.
3- Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e relacionando obras literarias, musicais e arquitectónicas, e personaxes, temas, etc. de todas as épocas.	3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.
4- Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	4.1- Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. 4.2- Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.
5- Comprender textos literarios representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro recoñecendo a intención do/da autor/a, relacionando o seu contido e a súa forma cos contextos socioculturais e literarios da época, identificando o tema, recoñecendo a evolución dalgúns tópicos e formas literarias, e expresando esa relación con xuízos persoais razoados.	5.1- Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido interpretando a linguaxe literaria. 5.2- Expressa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.
6- Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	6.1- Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. 6.2- Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.
7- Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo educativo en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	7.1- Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia. 7.2- Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos educativos.

3.4.- CUARTO DE ESO

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL. ESCOITAR E FALAR.	
CONTIDOS	
Escoitar <ul style="list-style-type: none"> - Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, académico, social e ámbito laboral. - Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa finalidade que perseguen: textos narrativos, descritivos, instructivos, expositivos e textos argumentativos. O diálogo. - Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversacións espontáneas da intención comunicativa de cada interlocutor e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación. 	Falar <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais. - Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoevaluación en prácticas orais formais ou informais. - Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversacións espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. O debate.
CRITERIOS DE AVALIACIÓN	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

<p>1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios do ámbito persoal, académico/escolar e social.</p>	<p>1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, académico e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.</p> <p>1.2. Anticipa ideas e infere datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>1.4. Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais e a interrelación entre discurso e contexto.</p> <p>1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.</p> <p>1.6. Segue e interpreta instrucións orais.</p>
<p>2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.</p>	<p>2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instructiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura, a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do falante.</p> <p>2.2. Anticipa ideas e infere datos do emisor e do contido do texto analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instructivos, expositivos e argumentativos emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais para xustificar un punto de vista particular.</p> <p>2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto no que aparece?).</p> <p>2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semánticamente.</p>
<p>3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais.</p>	<p>3.1. Escucha, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversacións espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.</p> <p>3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversacións espontáneas.</p> <p>3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversación espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións dos demais.</p> <p>3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos dos participantes, en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.</p> <p>3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio</p>

	comunicativo oral.
4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, mirada).	<p>4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso, así como a cohesión dos contidos.</p> <p>4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume?), mirada, posicionamento, linguaxe corporal, etc., xestión de tempos e emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.</p> <p>4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoevaluación, propoñendo solucións para melloralas.</p>
5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos; para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.
6. Aprender a falar en público, en situacións formais ou informais, de forma individual ou en grupo.	<p>6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidad, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de forma coherente aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.</p> <p>6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e diferenzas entre discursos formais e discursos espontáneos.</p> <p>6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.</p> <p>6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.</p> <p>6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas? Recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxica e semánticamente.</p> <p>6.6. Aplica os coñecementos gramaticales á avaliación e mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas: incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.</p>
7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas e nas prácticas discursivas orais propios dos medios de comunicación.	<p>7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.</p> <p>7.2. Analiza críticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando críticamente a súa forma e o seu contido.</p> <p>7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.</p>
8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA. LER E ESCRIBIR.

CONTIDOS

Ler

- Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita.
- Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos escritos en relación co ámbito persoal,

Escribir

- Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión.

<p>académico, social e ámbito laboral.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descriptivos, instructivos, expositivos e argumentativos, e textos dialogados. - Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura. - Utilización progresivamente autónoma dos dicionarios, das bibliotecas e das tecnoloxías da información e a comunicación como fonte de obtención de información. 	<ul style="list-style-type: none"> - Escritura de textos propios do ámbito persoal, académico, social e laboral. - Escritura de textos narrativos, descriptivos, instructivos, expositivos, argumentativos e textos dialogados. - Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.
<p>CRITERIOS DE AVALIACIÓN</p>	<p>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES</p>
<p>1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.</p>	<p>1.1. Comprende textos de diversa índole poñendo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoevaluación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.</p> <p>1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.</p> <p>1.3. Infere a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as ideas secundarias e establecendo relacións entre elas.</p> <p>1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando a súa comprensión plena e detallada.</p> <p>1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente e realizando hipótese.</p> <p>1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión.</p>
<p>2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos orais.</p>	<p>2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal, académico, ámbito social e ámbito laboral e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición), a organización do contido e o formato utilizado.</p> <p>2.2. Identifica os trazos diferenciais dos distintos xéneros xornalísticos informativos e de opinión: noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas ao director, comentarios e crítica.</p> <p>2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os elementos non verbais e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.</p> <p>2.4. Localiza informacións explícitas nun texto relacionándoas entre si e co contexto, secuenciándolas e deducindo informacións ou valoracións implícitas.</p> <p>2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.</p> <p>2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías...</p>
<p>3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo respectando en todo momento as opinións dos demais.</p>	<p>3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.</p> <p>3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.</p> <p>3.3. Respecta as opinións dos demais.</p>
<p>4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital integrándoos nun proceso de</p>	<p>4.1. Utiliza, de forma autónoma, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p>

<p>aprendizaxe continua.</p>	<p>4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbidas e irregularidades da lingua, etc.</p> <p>4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais?), así como de bibliotecas dixitais e é capaz de solicitar libros, vídeos, autónomamente.</p>
<p>5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.</p>	<p>5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos: esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.</p> <p>5.2. Redacta borradores de escritura.</p> <p>5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticales e ortográficas.</p> <p>5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura?) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).</p> <p>5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita, así como a produción escrita dos seus compañeiros.</p> <p>5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.</p>
<p>6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.</p>	<p>6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios do ámbito persoal, académico, social e laboral.</p> <p>6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instructivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.</p> <p>6.3. Utiliza diferentes e variados organizadores textuais nos seus escritos.</p> <p>6.4. Resume o contido de todo tipo de textos, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión, e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.</p> <p>6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.</p> <p>6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos: gráficas, imaxes, etc.</p>
<p>7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.</p>	<p>7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>7.2. Utiliza nas súas escritos palabras propias do nivel formal da lingua incorporándoas ao seu repertorio léxico e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.</p> <p>7.4. Coñece e utiliza ferramentas da tecnoloxía da información e a comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>

BLOQUE 3. COÑECEMENTO DA LINGUA.

CONTIDOS

<p>A palabra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das distintas categorías gramaticales, con especial atención ao adxectivo, aos distintos tipos de determinantes e aos pronombres. - Observación, reflexión e explicación dos valores 	<p>As relacións gramaticales</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os diferentes grupos que forman parte da mesma e dos seus elementos constitutivos.
--	--

<p>expresivos e do uso das formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo aqueles que teñen orixe grega e latino, explicando o significado que achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e creación de novas palabras. - Observación, reflexión e explicación dos distintos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito. - Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da Lingua: gramaticales, semánticas, rexistro e uso. 	<ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticales recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente.
<p>O discurso</p> <ul style="list-style-type: none"> - Observación, reflexión e explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os diferentes xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos. - Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales (substitucións pronominales) como léxicos (elipsis e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos). 	<p>As variedades da lingua</p> <ul style="list-style-type: none"> - Coñecemento dos diferentes rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa.
<p>CRITERIOS DE AVALIACIÓN</p>	<p>ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES</p>
<p>1. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticales en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronombres.</p>	<p>1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronombres en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p>
<p>2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p>	<p>2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p>
<p>3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando aqueles que proceden do latín e do grego.</p>	<p>3.1. Recoñece os distintos procedementos para a formación de palabras novas explicando o valor significativo dos prefixos e sufixos.</p> <p>3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticales utilizando distintos procedementos lingüísticos.</p> <p>3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatino utilizándoos para deducir o significado de palabras descoñecidas.</p>
<p>4. Identificar os distintos niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.</p>	<p>4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p> <p>4.2. Explica con precisión o significado de palabras usando a acepción adecuada en relación ao contexto no que aparecen.</p>
<p>5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital resolvendo eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresando na aprendizaxe autónoma.</p>
<p>6. Explicar e describir os trazos que determinan os límites</p>	<p>6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións</p>

<p>oracionales para recoñecer a estrutura das oracións compostas.</p>	<p>compostas usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.</p> <p>6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintáctica e semánticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan ao redor dela.</p> <p>6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, sustantivas e adverbiais, respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.</p> <p>6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.</p>
<p>7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos, e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.</p>	<p>7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticales recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.</p>
<p>8. Identificar e explicar as estruturas dos diferentes xéneros textuais con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas para utilizalas nas súas producións orais e escritas.</p>	<p>8.1. Identifica e explica as estruturas dos diferentes xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, utilizándoas nas propias producións orais e escritas.</p> <p>8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os diversos usos lingüísticos: tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.</p> <p>8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto no que se producen.</p> <p>8.4. Recoñece nun texto, e utiliza nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.</p>
<p>9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os diferentes conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticales como léxicos.</p>	<p>9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.</p> <p>9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticales e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.</p>
<p>10. Recoñecer e utilizar os diferentes rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.</p>	<p>10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.</p> <p>10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa e aplícao nos seus discursos orais e escritos.</p>

BLOQUE 4. EDUCACIÓN LITERARIA.

CONTIDOS

Plan lector

- Lectura libre de obras da literatura española e universal e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios e a súa autonomía lectora. Introducción á literatura a través dos textos
- Aproximación ás obras máis representativa da literatura española do século XVIII aos nosos días a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, no seu caso, obras completas.

Creación

- Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con intención lúdica e creativa.
- Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e cita adecuada das mesmas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES

- 1.** Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da

- 1.1.** Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía

<p>literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.</p>	<p>obras literarias próximas aos seus gustos e afeccións.</p> <p>1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis lle chamaron a atención e o que a lectura lle ha achegado como experiencia persoal.</p> <p>1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.</p>
<p>2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.</p>	<p>2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cinema?).</p> <p>2.2. Recoñece e comenta a pervivencia ou evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.</p> <p>2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os diferentes puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.</p>
<p>3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes a os nosos, reais ou imaxinarios.</p>	<p>3.1. Fala en clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.</p> <p>3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas, ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.</p> <p>3.3. Le en voz alta, modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.</p> <p>3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións dos demais.</p>
<p>4. Comprender textos literarios representativos do século XVIII aos nosos días recoñecendo a intención do autor, o tema, os trazos propios do xénero ao que pertence e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación existente con xuízos persoais razoados.</p>	<p>4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura do século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.</p> <p>4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do autor e o contexto e a pervivencia de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.</p>
<p>5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.</p>	<p>5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.</p> <p>5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.</p>
<p>6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal e utilizando as tecnoloxías da información.</p>	<p>6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.</p> <p>6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.</p> <p>6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e a comunicación para a realización dos seus traballos académicos.</p>

4. MÍNIMOS ESIXIBLES

Analizados os estándares de aprendizaxe, extraéronse deles os mínimos esixibles en cada curso, é dicir, estos items marcan **o grao mínimo de consecución** que hai que ter para superar a materia.

CONTIDOS MÍNIMOS EN 1º DE ESO

- Identificar os elementos nunha situación comunicativa.
- Transcribir os sons da lingua española e usar correctamente as grafías.
- Aplicar correctamente os signos de puntuación.
- Distinguir as sílabas tónicas e as átonas e clasificar as palabras segundo a súa acentuación.
- Diferenciar ditongo, tritongo e hiato.
- Identificar e clasificar as palabras variables e invariables: substantivos, adverbios, preposicións, conxuncións, adxectivos, artigos e pronomes.
- Analizar e usar correctamente os verbos da conxugación española.
- Distinguir o sintagma nominal e o sintagma verbal e os núcleos dos mesmos en oracións simples.
- Coñecer e valorar a realidade plurilingüe de España.
- Identificar os conceptos sinonimia, antonimia, polisemia e acronimia.
- Recoñecemento dos diferentes tipos de textos: narrativo, descritivo, dialogado e literario.
- Adecuar a expresión dos textos persoais en función do destinatario, a finalidade e o contido.
- A prensa escrita: o artigo xornalístico.
- Distinguir os primordiais xéneros literarios: orais e escritos.
- Interpretar os principais recursos estilísticos dun texto literario.
- Extraer as principais ideas dun fragmento e reproducilas oralmente e por escrito.
- Expresarse oralmente e por escrito con coherencia, corrección e propiedade.

CONTIDOS MÍNIMOS EN 2º DE ESO

- Definir e recoñecer as funcións da linguaxe.
- Identificar os diferentes tipos de textos, a súa estrutura e elementos básicos: narrativo, descritivo, dialogado, informativo argumentativo e prescriptivo.
- Coñecer as diferentes clases de palabras: forma e composición.
- Analizar oracións simples: clases de suxeito e os complementos verbais.
- Recoñecer os trazos e principais formas dos distintos xéneros literarios.

- Diferencias prosa/verso. Análise métrica: tipo de estrofa, licenzas poéticas e principais recursos literarios.
- Comentar textos dramáticos: a estrutura teatral.
- Aplicar as regras xerais de ortografía.
- Extraer as principais ideas dun texto e reproducilas oralmente e por escrito.
- Elaborar con corrección a presentación de diferentes escritos.
- Expresarse oralmente e por escrito con coherencia, corrección e propiedade.

CONTIDOS MÍNIMOS EN 3º DE ESO

- Extraer as principais ideas dun texto completo e reproducilas correctamente oralmente e por escrito.
- Elaborar con corrección a presentación de diferentes tipos de escritos.
- Definir o concepto de comunicación e os elementos que interveñen nun acto comunicativo.
- Coñecer a organización interna da lingua e os seus niveis.
- Identificar a forma e a composición das palabras.
- Explicar e aplicar os fenómenos da polisemia, sinonimia e antonimia.
- Recoñecer os fenómenos primordiais das linguas: lingua, dialecto, bilingüismo.
- Analizar oracións simples e compostas coordinadas.
- Identificar e reproducir diferentes tipos de textos: narrativo, descritivo, dialogado (conversación), xornalístico e literario.
- Distinguir os principais medios de comunicación.
- Coñecer as primordiais características da literatura da Idade Media, Renacemento e Barroco.
- Aplicar correctamente as regras ortográficas xerais.
- Expresarse oralmente e por escrito con coherencia, corrección e propiedade.

CONTIDOS MÍNIMOS 4º DE ESO

- Recoñecer e construír diversas modalidades de enunciados.
- Clasificar as palabras segundo a súa forma, composición e procedencia.
- Identificar os elementos, a estrutura e a linguaxe dos diferentes tipos de textos narrativos, descritivos, dialogados, expositivos, argumentativos e prescriptivos: adecuación coherencia e cohesión.
- Coñecer o papel dos medios de comunicación actuais e da publicidade (do feito á opinión). Prensa

escrita, radio, televisión.

- Analizar oracións compostas. Coordinación, subordinación e yuxtaposición.
- Coñecer as características fundamentais e os principais da literatura española dos séculos XVIII e XIX.
- Identificar e coñecer os autores máis consagrados, as obras fundamentais e os movementos literarios máis importantes do século XX.
- Recoñecer e aplicar termos da lingua actual: sigla, acrónimo, préstamo, extranjerismo, tabú, eufemismo.
- Extraer as principais ideas dun texto completo e con certa complexidade e reproducilas correctamente oralmente e por escrito.
- Elaborar con corrección a presentación de diferentes tipos de escritos, exercicios e traballos.
- Aplicar con corrección todas as regras de ortografía do español actual.
- Expresarse oralmente e por escrito con coherencia, corrección e propiedade.

ANEXO 1. ADAPTACIÓN DA PROGRAMACIÓN AO CONTEXTO DA COVID 19

A. ADAPTACIÓN DA PROGRAMACIÓN AO CONTEXTO DA COVID 19

A programación aquí desenvolvida parte da actividade lectiva presencial como principio xeral, pero tendo en conta a actual situación sanitaria derivada da pandemia COVID-19 inclúe este anexo para abordar certa planificación a posibles modificacións e variacións que puidesen ir xurdindo.

Os diferentes escenarios aos que poderemos enfrontarnos ao longo do presente curso serían: a suspensión total ou parcial das clases no centro, e a aparición de casos illados en determinados grupos, aulas ou niveis.... Nestes supostos, o Departamento tomará as medidas necesarias de carácter, metodolóxico e de avaliación seguindo os protocolos establecidos polas autoridades sanitarias e educativas.

A.1. TRANSICIÓN AO ENSINO NON PRESENCIAL: ACTIVIDADE LECTIVA NON PRESENCIAL

Entendemos como ensino non presencial exclusivamente aquela situación na que as autoridades educativas decidan, por motivos sanitarios, a suspensión das clases presenciais e a súa substitución polo ensino telemático.

- **METODOLOXÍA** Durante os primeiros días de clase continuaremos coas accións formativas para mellorar a competencia dixital do alumnado necesaria para o seu traballo na modalidade de ensino a distancia. E desde o principio concentraremos esforzos na utilización da

plataforma EDIXGAL nesta materia, tentando garantir así un proceso máis natural no suposto de confinamento forzoso. O ESto permitiranos garantir en paralelo á asistencia e ademais cubrir os supostos illamentos de alumnos concretos mentres leste dure e se é posible para o alumno continuar co seu desenvolvemento académico. No caso de ter que realizar unha actividade docente a distancia, promoveranse metodoloxías activas e motivadoras axustadas ás necesidades específicas do alumnado que fomenten unha actitude crítica e investigadora. O uso de recursos tecnolóxicos será a base para continuar co proceso formativo, desenvolvendo no alumnado accións que contribúan a que este adquira as competencias clave e os obxectivos do curso fixados para esta materia. Tendo, iso si, moi claro que os resultados non van ser os mesmos que nunha formación presencial. Durante este período de ensino a distancia manteranse sesións de videoconferencia de duración oportuna para poder apoiar o proceso de ensino aprendizaxe. levarán a cabo actividades de recuperación, repaso e reforzo daqueles estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles impartidos mentres houbo actividade lectiva presencial e, se é posible, traballarase aquelas aprendizaxes esenciais da materia e do curso que non puideron ser impartidos de maneira presencial.

▪ **PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN NA ACTIVIDADE LECTIVA NON PRESENCIAL**

Se as autoridades educativas deciden a suspensión da actividade lectiva presencial por un período de tempo limitado que finalice coa volta ás clase, ou períodos alternos de asistencia e non asistencia, **non se alterarán substancialmente os contidos curriculares**, priorizando, en calquera caso, aquelas aprendizaxes que se consideren esenciais se o tempo de suspensión impide o desenvolvemento completo dos temarios ou modificando a planificación dos mesmos en función ao momento no que nos atopemos no momento do confinamento. Como canles prioritarias de comunicación co alumnado e as familias utilizarase como xa se dixo **EDIXGAL** e o **Espazo Abalar**. Se fose preciso poderíamos utilizar puntualmente o **correo electrónico** posto que todos os alumnos dispoñen dunha conta. Ademais destas ferramentas o profesorado utilizará calquera outra vía que considere oportuna para liquidar a perda do contacto presencial e que o alumnado poida proseguir coa súa formación. Os criterios de cualificación e os instrumentos de avaliación manteríanse naqueles parámetros traballados de maneira presencial, reservando o período de ensino telemático exclusivamente para realizar diversas tarefas e / ou traballos (avaliables ao mesmo nivel que os realizados presencialmente) que estipulemos, explicación dalgúns contidos, envío e

corrección de actividades. Para realizar as probas obxectivas esperarase á reincorporación ao ensino presencial se fose posible, e de non selo buscaranse alternativas. En calquera caso chegado o momento poderá variarse o criterio na obtención da nota, mantendo informado en todo momento ao alumnado das posibles variacións (é evidente o feito de que se hai, por exemplo, unha suspensión das clases antes de realizar as exposicións orais ás que se lles adxudica un 10% da nota, esa porcentaxe será adxudicado a unha actividade que avalíe a comunicación oral dun modo alternativo. No caso de que as autoridades sanitarias decidan a suspensión da actividade presencial por un tempo prolongado ou que sen selo, imposibilite a realización presencial das probas correspondentes ás avaliacións terceira e final, co fin de outorgar en cada curso unhas cualificacións da materia coa maior obxectividade posible, deseñaranse probas telemáticas ou se substituirán por tarefas e/ ou traballos en función de cada curso e da situación de excepcionalidade vixente. Estas probas ou tarefas desenvolveranse no formato establecido polo profesor e alumno será informado previamente das súas características. Se as actividades / traballos que presente o alumnado non son de autoría propia serán cualificados cun 0. Da mesma maneira, cando un profesor/para considere que as probas ou traballos que se fagan de forma non presencial necesiten dunha verificación de autoría, poderá solicitar a realización dunha defensa oral que demostre a mesma e a asimilación dos contidos. Instrumentos de avaliación e criterios de cualificación. O alumnado será avaliado na fase non presencial mediante a elaboración de traballos escritos ou orais, probas ou cuestionarios e realización de tarefas indicadas polo profesorado O profesorado recollerá de forma sistemática a información dos traballos entregados polo alumno e revisará se as entregas realízanse dentro dos prazos establecidos e a calidade dos mesmos.

NOTA DA AVALIACIÓN:

a.- Se a materia impartida e examinada de forma presencial é superior ás 50% • Probas e traballo presencial 80% (segundo os criterios da programación ordinaria) • Tarefas, traballos, probas telemáticas non presenciais: 20%

b.- Se a materia impartida e examinada de forma presencial é inferior ás 50% • Probas e traballo presencial 70% (segundo os criterios da programación ordinaria) • Tarefas, traballos, probas telemáticas non presenciais: 30%

- **NOTA FINAL:** En caso de obter unha cualificación negativa na materia, o alumnado poderá realizar un proba de recuperación que se desenvolverá segundo o formato e os criterios establecidos polo profesor/a Para recuperar o cálculo será o seguinte:

NOTA PONDERADA PRESENCIAL	TAREAS INDIVIDUALES RECUPERACIÓN
50%	50%

Este alumnado terá que realizar tarefas específicas que consistirán en actividades e probas online. Da súa correcta realización e entrega dependerá parte da nota de recuperación. A simple entrega non garante a puntuación do devandito traballo A falta de orixinalidade supoñerá a anulación do mesmo e a súa puntuación será 0 Tamén formarán parte deste grupo aqueles alumnos que por motivos de enfermidade non puideron realizar algunha proba importante nalgunha avaliación

CONVOCATORÍA EXTRAORDINARIA:

A proba e/ou actividades contará un 100% da nota, polo que será necesario sacar un 5 para poder superar a materia A falta de orixinalidade ou copia supoñerá a anulación do mesmo e a súa puntuación será 0

Frades, setembro 2021
A Xefa de Departamento
Marga de Azevedo Pinto